Масса а мехкашкара пролетараш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО
свет

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай областен комитета а Шолжа-гIалан горкома а, Нохч-ГIалгIай АССР-а оргкомитета а Шолжа-гIалан къахьегамхой депутатий Совета а орган

КIиранди
29
Сентябрь. 1957 шу
27 (2142)
Мах 20 кеп.

Республикан партийни советски организацей, берригача къахьегамхой декхар да цхьа фийг ца боабеш ший ханнахьа хьажкIиш чуэцар

Фийг боа ца беш мамогга чехка чуэца хьажкIиш

ССКП обкома секретариата белгалдаьккхад, вай республикерча дукхача совхозаша а колхозаша а дика чIоагIа къахьегарца укх шера хьажкIиш дика ебаяр. Сийлахь — йоккхача Октябрьски революцен 40 шу далара сийна социалистически яхь а лаьца, хьажкIиш ебаяра гIулакха чIоагIа дика къахьийгад дукхача районашкарча механизатораша, колхозникаша, совхозий болхлоша, хIанз ди-бийса ца къовсаш, уж чуэцаш а боахк.

ССКП XX-ча сьездо яь решенеш кхоачашъеш, партен ЦК-с а Советски правительствос а Нохч - ГIалгIай республика юхаоттаяь, шоай даьй мехка цIабаьхка нохчийи гIалIайи боахк хьажкIиш чуэцара чIоагIа къахьегаш. Шалински совхоза 3-ча отделенен комбайнера Татаев Вахас хьажкIиш чуэцача ший комбайнаца дийнахь шиъ норма йоаккх. Цу совхозе болх беш болча комбайнераша Муцаев Хазусеи, Абдулаев Саламеи дийнахь 7 гектарага кхаччалца хьажкIиш чуэц цхьан комбайнаца. ХьажкIиш чуийца яьннай Горячеисточненски, Гудермесски совхозаш.

ССКП обкома секретариата белгалдоаккх лакхе бийцараш иштта дика болхбеш бале а, партен цхьайолча райкомаша а, райисполкомаша а, совхозийи МТС-ийи директораш а, колхозий правленеша а хьажкIиш сихха дика чуэцара гIулакха кулгал во деш хилар. Укх шера сентябрь бетта 20 денга кхаччалца, Шалински районерча «Джалка» яхача совхозе (директор новкъ. Махитаров, парторганизацен секретарь новкъ. Томилин) 36 процент мара хьажкIиш чуийцаяц. ХIаьта тIехьарча 5 дийнахь цу совхозе чуийца хьажкIиш 86 гектар мара а яц. Назрановски совхозе (директор новкъ. Матыгин, парторганизацен секретарь новкъ. Смирнов) 32 процент мара яц чуийца хьажкIиш, хIаьта тIехьарча 5 дийнахь чуийцараш 116 гектар мара а яц.

Сунженски районе чуэца езараш 3 эзарнел совгI гектар йоллашехь а, цига дийнахь чуэцараш 52 гектар мара яц. ХьажкIиш чуэцара гIулакх иштта ладара леле болх чIоагIа тIехьабусаргба.

Во лел хьажкIиш чуэцара болх Лермонтовски совхозеи (директор новкъ. Орешкин, парторганизацен секретарь новкъ. Сечковский), Ворошиловски совхозеи (директор новкъ. Древецкий парторганизацен секретара новкъ. Мальсагов), Предгорни совхозеи (директор новкъ. Мусненко, парторганизацен секретарь новкъ. Дмитриев). Цу тайппара хьажкIиш чуэцара болх во лелар бахьан долаш, берригача республике чуийца хьажкIиш 10 процент мара яц.

ССКП обкома секретариата йоах, хьажкIиш чуэцара балхаш цу тайпара во лелара кертера бахьанаш да хьажкиш чуэцача комбайнашка бокъонца болх ца байталгеи, цар балха производительность лоха хилари, автомобилашка болх кIезига байталгеи, берригача бахача наха кулгашца хьажкIиш чуэцарг йолаш гIулакхаш вIаштIехьа ца дахари.

Комбайнашта транспорта гIулакх во дара бахьан долаш, гIадамаш а, гIадамийи, хьажкIийи лордаш а лаьтта Iоккхувс, тIаккха лаьттара юха а йотташ кхайтIара дIакхухь. Цоах шиъ къахьегалга хул. Цхьайолча моттигашка комбайний механизмай болх вIашатIехьа баьккхабац, цудухьа дукха ялат дов. Шалински районерча совхозе хьажкIиш чуэцаш боахкача наха оттаяь чIоагIъяь нормаш а цар маьхаш а дац, цу тайпарча гIулакхаша хьажкIиш чуэцара болх хьалха боаккхаргбац.

Дукхача совхозий МТС-ий директораша, колхозий правлений председателаша, парте райкомаша, райисполкомаша дахача шера хинача гIалатий лоархIам баьбац, хьалха санна хьажкIиш чуэцара ха гаьана йоах. Юртбоахама управлеане хьажкIиш чуэцара юкъера лазараш дIадаха а, совхозашта, колхозашта, МТС-та комбайнаш тоае а, уж вIаштIехь яха а кхоачам болаш новкъостал дац.

ССКП обкома секретариата декхарийла яьй юрта боахама управленийи, парте райкомаши, райисполкомаши, совхозий а МТСий- а директораши, колхозий правленеши лакхе дийца кхоачамбоацараш Iалаьмате чехка хьажкIиш чуэцара балха юкъера дIа а даьха, МТС-ка а совхозашка а мел йола хьажкIиш чуэца комбайнаш балха юкъе чуоза цу комбайнашца болхбе дика кийчбаь комбайнераш а, масса хана царца болхбергбола болхлой а, транспорт а яхийта, цар хьажкIиш чуэцара болх тоалургболаш гIулакхаш вIаштIехьа даха.

Беррига а совхозий болхлой, колхозникаш, кхы юрташка баха къахьегамхой чуоза беза кулгашца хьажкIиш чуэцара. Царна массанена а дIаяла а, дIайовзийта а еза цхьан денна а пхе денна а йола нормаш а, нормашта йоагIа расценкаш а.

ССКП обкома секретариата декхарийла яьй парте райкомаш а, райисполкомаш а, ССКП ЦК-с а СССР Министрий Совето а «ХьажкIиш хьувкъаяра колхозникий а, МТС-ий тракторий бригадай болхлой а безам айбе» баь соцам а, СССР Министрий Совета 1957 шера 7-ча августа «ХьажкIиш хьувкъаяра а чуэцара а ялаташца премеш тела совхозий болхлошта» аьнна яь распоряжени а кхочашъярга хьажара.

ССКП райкомаша а ВЛКСМ обкомо а колхозникашта а, совхозийи МТС-ийи болхлошта а, наха юкъе политически болхбе беза хьажкIиш чуэцара декхарех ужаш дIакхетабеш. ХьажкIиш чуэцар а, Iаьдала йоагIараш дIаялар а хьалха даккха, комсомольски-кагирхой бригадаш вIашагIйохка еза.

ХьажкIиш чуэцара балха юкъе социалистически яхь оттае еза, цу яхьа юкъе еррига а совхозаш, колхозаш, МТС-аш цар бригадаш, болхлой, колхозникаш, кхыбола къахьегамхой чу а озаш. Социалистически яхьа котбаьннараштa махболаш совгIашташ, цIе байракхаш тела еза. ХьажкIиш чуэцача, Iаьдала йоагIараш дIаялара болх дика баьраш газеташ тIа баьха, сийде деза.

Районашкарча газеташа хьажкиш, чуэцара а Iаьдала дIаелара а балхаш дика даьраш дIадовзийташ а водараш тоадеш а, мамогга чIоагIа болхбе беза.

ССКП Обкома секретариато чIоагIа тIадиллад районий, МТС-ий совхозий, колхозий кулгалхошта фуна йийна хьажкIиш а гибридий хьажкIиш а ший ханнахьа хьажкIиш чуэцар а ужаш лораяр а.

Сийлахь-йоккхача Октябрьски революцен 40 шу дизара сийна

Нохч-ГIалгIай АССР шера йоагIаш йола гидуаргий фу паччахьалкхенна дIадалара план кхоачашъяьй

Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революцен 40 шу дизара дикача балхаца накъа болхаш Нохч-ГIалгIай АССР колхозий, совхозий, МТС-ий болхлоша а специалисташа а 20 сентябре паччахьалкхен план гидуаргий фу дIалуш 120% кхочашъяьй. Гидуаргий фу паччахьалкхенна дIалулга дIахо хьош да.

Республике бахача юрта боахама къахьегамхоша шоай торонаш лаьрхIачул тIехьагIа, шоашта декхар тIаийцад паччахьалкхенна планал совгI 300 эзар пунт гидуаргий фу дIале аьнна.

Ийс бетта план кхоачашяьй

Нохч-ГIалгIай совнархоза дaараш кийчдеча промышленностан управленен предприятеш чIоагIа кийчлуш я Сийлахь — боккхача Октябран 40 шу дизарга. Шеръенна йолаеннача яхьо дика хьоккхамаш тел. Управленен начальнико новкъ. Семенецас хоамбу, предприятера еррига коллективаша ийс бетта йола продукци арахецара план ханал хьалхагIа кхочашъярах.

Хьалхале лелаю даьтта доаккхача заводерчеи, дулха комбинатерчеи, чхьагIар, коньяк доакхача заводерчеи, Серноводскерча минеральни хий доаккхача заводерчеи болхлошеи специалисташеи. Ийс бетта йоагIа план тIехкхочашъяьй дулхи шуреи кийчдеш а йохкаш а.

Совнархозера дaараш кийчдеча промышленностан болхлой дерригача халкъан цIай дездарна Сийлахь боккхача Октябрана керда производственни совгIаташ кийчдеш ба.

Совнархоза предприятеша дика болх бу

Коммунистически партес а советски правительствос а оттадарца вай республике Нохч-ГIалгIай экономически района совнархоз вIашагIъеллай. Доккхий а бехктоккхамера а декхараш да совнархоза хьалхашка латтараш. Цар декхар да шоашка доал де дIаеннача предприятей болх вIаший буввзаш тоабеш, балха овсарле лакхъеш дIабахьа.

Совнархоз вIашагIъелла а цун болх дIаболабенна а дуккха ха еце а хIанзалехьа кIаьгга гучадувл предприятей болх дикагIа вIашагIбелла, планаш тIехьакхоачашъеш дIахьош хилар.

Нохч-ГIалгIай административно экономически района Совнархоза чуйоагIача предприятеша Шолжа-гIалан Ленински районе арахецача ерригача промышленни продукцех 76 процент гаргга продукци арахец. Цу районерча совнархоза предприятеша укх шера ялх бетта валови продукци арахецара план 107,2 процент кхоачашъяьй, балхах эцаш бола пайда 4,4 процент лакхбаьб.

Совнархоза чуйоагIача предприятешка мясокомбинате, консервни, ликери къаракъи доаккхача заводашка, гаражни оборудованен заводе дика вIашагIъелла дIахьош я сийлахь-боккхача Октябра шовзткъа шу дизара сийна социалистически яхь, цу предприятешка яхьа юкъе ца озаш цхьаккха а бригада, цхьаккха смена яц. Балха хьалхале леларий говзал, цар толамаш массанена а дIадовзийтт цига, ший ханнахьа производственни совешанеш, болхлой собранеш чаккхйоах.

Из иштта хиларах цу предприятешкара балхаш дика лел, керда толамаш дахарца накъа йолх цар коллективаш Октябрьски революцен шовзткъа шу даларга.

Т. ТЕБОЕВ

Хьайбашта доакъар хургда

ХIара сага сих дулх, даьтта, шура доаккхилга укх гаргарча шерашка вай мехка США-на тIаккхеде а хьалха даккха а деза, аьнна, партес баь кхайкам хьа а ийца, из сийлахь-доккха декхар кхоачаццдарна хьинарийца къахьегаш ба «Назрановски» совхоза СурхотIарча отделенера болхлой.

Совхоза Экажа-къонгий юртарча а, Пхьеле-къонги юртарча а, Яндарерча а, СурхотIарча а отделенешта цонаш хьожаяьяр. ХIа аьнна шоашта цан хьахьожаешшехь а биззаьча кхоачамца арабаьлар цан хьакха Сурхо тIарча отделенен болхлой. Управляющес косилкаш а тIехь «Белорусь» яха трактор яхийтар йол хьакха.

Iан тIехь совхоза хьайбашта шортта доакъар хилийта дезилга дага а кхоабаш, ха-ди ца къовсаш геттара дика балхаш деш чаккхбаьлар тракторист вола Хачубаров Дауд, йол хьокхаш хинна Муцольгови Измайлови.

Геттара дикача цонах 6 дийнахь 65 гектар хьекхар цар. Из йол вIашта тоха болх бе тарлургдолаш мел вола саг араваьлар СурхотIара говраш-вордаш а тIехь. 200 тонн гаргга йол кийчъйир цар. Болх сакъердаме лелар. Даар дика дар.

Делкъийга салаIа хайжача хана Назрановски райкома секретарь волча новкъоста Брызгалина болхлошта йийшар обществанна пайдана дола балхаш ца а деш, дикагIа болча къахьегамхой чотах аттача гIолла баха гIертача нахаца лоаттабу къовсам чIоагIбара хьакъех долча закона проект.

Берригача болхлоша чIоагIа раьза хинна могадир из закон.

Сурта тIа: Гидуаргаш хьекха боалача дийнахьа (сезонах 300 гектар кIаи, 240 гечтар гидуаргаш хьекха) тракторист — Хамхоев Габои, комбайнер — Хамхоев Юсупи.

ДАУРБЕКОВ З. Сурт.

Езача ханна кийчбеннача къоаршой-черкесий мехка

Ший лоIамах черкесий мохк Россех дIакхетара 400 шу дизарах

Езача ханна кийчлуш я къоаршой-черкесий мехка городаш, станицаш, юрташ. Къоаршой черкеский автономни області халкъаша, деэдеш да ший лоIамах черкесий мохк Россех дIакхетара 400 шу дазар. Цу исторически акта чIоагIа лоархIам хилар черкеский халкъ политически, экономически, культурни дегIадара хьакъехь. Доккхача эрсий халкъаца ший вахар-кхел вIашагIдувзарах, къахьегама тIера долча черкесий халкъан национальни а социальни а ше кортамукъа а лоаттабеча къовсаме шийна тешамера доттагIаи союзники лехар.

Дуккхача бIаьшерашка черкесии юрташ Къилбаседан Кавказа а Закавказьен а лоаман хьалкъий юрташ санна, монголий мохкдIалувцархой, Крыморча аьлий, туркий янычарий, пирсаьний отрядий гIаьра гIалатара кIал ихкар. ГIархоша йоагайора юрташ, эзараш бола нах лоал уввттабе дIаккхувлар, говрий, жен, доахана Iулаш дIаккхувлар. Туркий султанаши пирсаьний шахаши черкесий халкъ лоал оттаде гIертар. Цар кхетадора черкесий халкъ доккхача эрсий халкъах дIакхета гIерташ хилар, цудухьа из дIа ца кхетийта шоай хур дора цар. Цхьабакъда, цудухьа из дIа ца кхетайта шоай хур дора цар. Цхьабакъда, цу вежарий союзана духьале е магаизар цхьанна низашта. 1957-ча шера хилар из исторически акт-черкесий мохк эрсий халкъах дIакхийтар.

Цу шин къаман юкъера доттагIал а барт-цхьоагIо а халача ханашта тохкаш чIоагIлора... Россес черкесий мохк лорабора туркий-крымски а пирсаьний а текхаргаш цIий Iоухаш деча тIалатарех. Черкесий халкъ а дасацар декхарийла долаш. Кавказа кхыча къамашца цхьана Иван Грозне казански а крымски а ханствашта духьал яьча походашта юкъе дакъа лаьцар черкесаша. XVII-ча бIаьшере эрсий эскарца цхьана черкесаша мохк лорабир польски-шведски мохкдIалувцархошта духьал леташ, Багдан Хмельницке кортамукъал бахьан яьча походашка дакъа лаьцар. 1892-ча шера хиннача даьхен тIема тIа черкесехи гIаьбартойхи латтача полко Наполеона эскаращца леташ сийлен цIи хазийтар ший. Черкесий мохк Россех дIакхетаро ший дика Iодкъам бир из зIамга мохк дегIабоалабарна.

XIX-ча бIаьшере паччахьа самодоржавес ший колониальни къиза политика лелаешшехь эрсий черкесий культурни буввзамаш чIоагIлора. Царизман реакционни политикана духьал доллашехь, эрсий халкъа дикагIа бола къонгиш—революционни демократаш Белинский, Добролюбов, Чернышевский, цIи хезза бола эрсий писателаш —Грибоедов, Пушкин, Лермонтов, Толстой уйла тIайохийташ хьежар черкесий а Кавказа кхыча лоаман къамий а вахар-кхелага, цар бакъйора цар къаман кортамукъален бокъо. Ховш ма дий, XIX-ча бIаьшererча эрсий классически литературан чухь кавказски, къаьстта черкесий, тематико йоккха моттиг лоацаш хилар. Цунах В. Г. Белинске яздора: «...Пушкина дайгича кулгаца Кавказ эрсашта уж тIаувза мохк а хинна дIаэттар, шеррача лоIама мохк хинна ца Iещ, кхоачалургйоацача поэзен, кхехкаш латтача вахар, доккхалерхIарий мохк а хинна дIаэттар из! Пушкина мувзас цу краяца Россен хьалхехь а яьлла кхоачарле сийрда яккхар мохIама дир... Пушкина поэзен ага а хинна—Кавказ тIехьагI Лермонтова поэзен ага хинна дIаэттар». Эрсий прогрессивни интеллигенцен дикача Iодкъама кIал дегIайогIар къамах баьннача Iилмахой Ш. Б. Ногмова, К. Атажукина, Хан-Гире, Султан-Къази-Гире, Тамбиева, Кашежева, кхыбарий а деятельность.

Эрсий халкъах хьакхетаро эрсий мехка гоннахьа даьха къамаш самодержавена, помешикашта, капиталисташта, феодальни капиталистически а национальни а низ-Iодкъама духьал, социальни а национальни а кортамукъал бахьан къувсача Россен юкъарча революционни болама тоатола юкъэзар.

Цхьабакъда, къоаршой-черкесий экономика а культура а йиззза тоаялар, иштта вай мехха дахача кхыча къамий а яр санна, сийлахь-йоккхача Октябрьиски революцес мара данзар. Дунен тIа эгтира хьалха хьахиннача болхлойи ахархойи паччахьалкхено, большевистски партен ленински хьакъал дола къамий политика нийса дIа а кхухьаш, доггIоздаьнна дIакхайкадир Россерча къамий цхьатарра бокъо хилар, цу къамий суверенни бокъонаш хилар. Ленински къамий нийсача политикан ларда тIа советски правительствос дIайолайир машара а къамашта юкъерча дизза долча доттагIален а политика.

Къоаршой-черкесей мехка советски Iаьдал хьакхайкадир 1918-ча шера февраль бетта. Коммунистически партес бахийта Григорий Константинович Орджоникизде, Сергей Миронович Киров, Анастас Иванович Микоян Къилбаседан Кавказа а Закавказьен а большевистски организацешта, царна цхьана къоаршой-черкесий большевистски организацена а, керте эйттар, иштта керте эйттар уж къахьегамхоша советски Iаьдал чIоагIдеш лоаттабаьча къовсама а. Толамца из къовсам йисте баьккхачул тIехьагI, Коммунистически партен Центральни Комитетои Советски паччахьалкхенои, къахьегамхошта дезар-товр хьал а лаьца, къоаршоштеи черкесаштеи автономи елар. 1922-ча шера январь бетта ВЦИК-а Къаршой-черкесий автономни область вIашагIтоха соцам бир.

Коммунистически партес, Советски правительствос, эрсий а вай мехкарча кхыча къамий а хадданза латтача новкъосталцеи цар еча йоакхонцеи къоаршоша а черкесаша а шоаш тIехьа басар дIадаьккхар, боахами культуреи хьалъеш доккхий толамаш даьхар. Советски Iаьдал эттача шерашка, къаьстта мехка индустриализаци еш хиннача шерашка. Къоаршой черкесий автономни области дегIаяьхкар металлообрабатывающи, даарий, ейга энергетически, хьун, кIоран, кхыйола а промышленноста отраслеш. Къоаршой а черкесий а лаьттан чура доаха дIахий рузкъаш Даьхенна эшаша пайдан оттаду.

Юрта боахаме Iалаьмате доккхий хувцамаш хиннад. Юкъарча къахьегамо тишбаларахи къелахи мукъа баьхар ахархой. 1913-ча шера хиннарашца нийсдича дIадув кхаш кхозза дукхагIа хиннад. Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци хилалехь гурахь дув кIа дIадувш дацар цига, хIанз 55 эзар гектар кхащ дIадув цунах: юрта боахам боаккха механизированни боахам а хинна дIаэттаб. Агробиологически Iилманеи хьалха латтача практиканеи карагIа даьнарех пайдаш ийду. Цу дерриганеша торо елар еррига продукташ дукхагI яха.

Къоаршой а черкесий а халкъаша йизза йола культура хьальяьй. Къоршой, черкесий, абзой, негIий хIама ца эшшаш берригаш а дешанза бар, дын фанатизмана кIал боахкар уж, хIаьта цо сердалонгеи кхетамга бода никъ дIакъувлар царна. Советски Iаьдал эттача шерашка дешар ца хар дIадаьккхад. Къахьегамхой берий йизза торонаш я юкъерча а лакхерча а дешара заведенешка деша. Эрсий хьалха латтача культуран дикача Iодкъама кIал дегIаух форма къамий йола, чулоацам социалистически бола лоаман къамий культура. Къоаршой а черкесий а къахьегамхой вай мехкарча кхыча халкъашца цхьан, вай даьхен сий, кортамукъал бахьан, Даьхе наьха доала кIала цахилийта боккхача тIема тIа леташ бар. Къоаршой а черкесий а эзараш бола къонгиш даьхе лораеш майреи турпалеи тIамаш дарах Советски Союза орденаши медалеши тийнна ба.

ТIом дIабаьнначул тIехьагI, партес, правительствос, вежарех долча халкъаша ду новкъостал бахьан фашистски мохкдIалацархоша даь Iалаьмате доккха зенаш юхаметта оттадир цар. Области боахам а къахьегамхой культура а диста варпвоацаш дегIадаьхкад укх шерашка сийлахь йоккха Октябрьски социалистически революци хилалехь цу области ерригаш а торонаш ярий 3,5 эзар бер деша дагIаш 57 школа мара яцар, хIаьта хIанз къоахьегамхой 40 эзар бер деша дагIаш 203 школа я области. Дукха кагий нах а мехкарий а деша багIа говзал Iомаеча юкъерча школешка, педагогически, медицински, юртбоахаман дешара заведенешка. Къамий специалистий кадраш кийчъеш я Москвен, Лнинграда, Ростов-на Дону, кхыйолча йоккхача городий лакхерча дешара заведенешка. Къоаршой-черкесий автономни области я шийна чухь дукха Iилмахой хьалкхебаь исторен, метта, литературан Iилман-тохкама институт.

Сийлахь-боккха Октябрь хилалехь хIанзарча Къоаршой — Черкесий области къахьегамхой театр, клуб, библиотека яцар, арадоалаш, газеташ дацар. ХIанз цу области я лоархIам боллаш печатни органаш. 76 культуран цIа а клуб а, 18 избачитальни, 90-нел совгI библиотека, 2 музей, дукха кинош. Мелла дегIаехкай къамий интеллигенцен кадраш, Iилман, литературан, искусствон деятелаш! Иллей а халхара а паччахьалкхен ансамбль я. Цун артисташ укх деношка москвичашта гургба. Черкесске областний драматически театр да. А. Н. Островске цIерах долча Ленинградски театральни институте къоаршой - черкесий къамий студи я, дегIадоагIаш латт художественни самодеятельносте дакъалувцарий эскар. Касттача хана Черкесске хьалдергда драматически театр, областной библиотека чухургйола цIенош, книжкан цIа, Районашка дохкаргда кинотеатраш, культуран цIенош, юрташка клубаш.

Сийлахь-боккха Октябрь хилалехь 45 манги болаш цхьа больница яр, 4 медпункт а яр. ХIанз области 34 больницеи 116 фельдшерски а фельдшерски-акушерски а пункташ я. Царна чу болх беш эзар совгIа лор а медицински болхло а ва. Дарбаш ду учрежденеш ехкалга дIахо хьош да.

Шоай белгал даьнна дола деза ди къоаршой а черкесий а къахьемгамхоша белгал ду политически лакхбаларцеи къахьегама тIехь шоашта карагI даьннача кердача толамащцеи. Дерригача дега чура раьза ба уж Комунистически партенеи Советски паччахьалкхеннеи.

Къоршой-черкесий къахьегамхоща цхьана цар Россех дIакхийтта 400 шу дазар деэдеш, ба из ди шоай юкъара деза ди а лерхIаш, Нохч-ГIалгIай къахьегамхой а советски союзе мел даха халкъаш а.

Н. ШИПУЛИН.
В. ЯКОВЛЕВ.

Наха юкъера агитационни-кхетама болх тоалуш боагIа

Дукха ха йоацаш хиннача МагIалбикерна райпартактива тIа белгалдаьккхар тха районе наха юкъера политически а кхетама а болх мела лелаш, бе безача тайпара беш ца хилар. Актива тIа гучадаьнна кхоачамбоацараш: Iилман а [illegible] а лекцеш, промышленностани юрта боахамеи хьалхле лелаерий опыт дIайовзийташ кIезига ешалга, нохчийи гIалгIайи меттала лекцеш ца ешалга, дIагойташ йола агитаци дика вIаштIехьа яьккха ца хилар дIадаккхарна ССКП горкомо лоархIам боллаш дукхагIа нах юкъе эзаб Iилмани политически дешар дIадовзийтара обществана. Лекторийи докладчикийи группаца 15 гаргга саг ва нохчий а гIалгIай а.

Актив хинначул тIехьарча цхьан бетта 40 лекцийи докладаши йийшай. Нохчий а гIалгIай а кхыча къамий а меттала лекцеш а докладаш а еш къамаьлаш ду горисполкома инструктора, «Ингушски» совхозерча кулгалхоша н. н. Чопановс, Гуноевс, Дышнеевс, иштта кхычар. Партен горкомо шийна хьалхашка оттадаьд Iилмани политически дешар дIадовзийта обществаца 100 саги, докладчикай группаца 60 сапи хулийтилга, районе бахача берригача къахьегамхошта юкъе лекционни пропаганда шерра дIайоаржае.

ДукхагIа йолча партийни организацешка хан-ханнахьа агитаторий семинараши инструктивни совещанеши ю, кустовойи городскойи совещанеш ю агитаторашта царна эшаш йола материалаш лу.

Актив хинначул тIехьагIа хоалуш тоабеннаб «Ингушски» совхозера болх. Масала, «Ингушски» совхозе воча хьал тIа дар гидуаргаши, хьажкIиши чуэцалга, нах балха ухилга дика лелацар. Партийни организацеси партен горкомои совхоза отделенешка агитаторий бригадаш яхийтар. Докладаш еши, хIара денна къамаьлаш деши агитатораша н. н. Чопановс, Гупаевс, Коригова, Дышнеевс, Алероевс, иштта кхычар къахьегамхошта дIадовзийтар партес оттадаь декхараш, хIара къахьегаш мел волчоа дIахайтар цо къахьегар халкъаш юкъара боахама эшалга. Из дарах нах дукхагIа балха ух, лоацца хана, чехка йистедаьккхар гидуаргаш чуэцалга, совхоза ерригача отделенешка дIадоладеннад хьажкIиш чуэцалга, доакъар Iалашделгеи юкъара доахан Iан кхоачамца Iалашделгеи йистедоалаш латт.

ХIанз партийни организацей беррига агитационно-пропагандистски болх Сийлахь-боккхача Октябра шовзткъа шу даларна ССКП ЦК тезисаш къахьегамхошта дIадовзийташ лелабу. МагIалбикерча къахьегамхоша шоашта тIайийцад сийлахь-доккхача праздника сийна планал совгI 50 эзар тонна мехкдаьтта дакхха, Ачалкхе мехкдаьтта доаккха кхоъ фонтан болх бе йолаялийта, балхах йоала овсарле лакхъярахи продукцега дIабода мах лохбарахи 2 миллион паччахьалкхен ахча кходе. Юртбоахама болхлоша къовсам лоаттабу Октябра шовзткъа шу дузаш юртбоахаман балхаш бокъонца йистедаха, паччахьалкхенна дIаяла еза продукташ цIаенна баларна, уж хьаяр лакхдарна. Уж декхараш толамаш доахаш кхоачашдеш да.

Массанахьа ешаш лекцеши докладаши я, город хозъеш, кийчъеш латт, кийчъеш я праздничн концерташ кагийча наьха сайренаш, хьалхле лелаерий сайренаш иштта кхыдола балхаш.

Цхьабакъда, тхо кхеташ да къахьегамхошта юкъера политически болх хIанз хила безача тайпара вIашагIбелла ца хиларах. Дуккха а кхоачамбоацараш да политически агитаци, дIагойташ йола агитаци лелаярна, культурни-кхетама организацей балха юкъе. Къаьстта тIехьабиса ба из болх юрташка. Болх во бу юртарча клубаша дуккха а кхоачамбоацараш да юртарча кагийча наха юкъе беча балхаца, капитализмах дисараши феодальни къаьнара телха гIулакхаши дIадахарца беза балха юкъе. Из иштта хиларах кагийча наха юкъе моттигаш хул обществана духьалара гIулакхаш леладеш, религиозни элементий болх айлу.

Вай декхар да пропагандани агитацени болх эйбе, тIехьашка ца доалаш, де деза декхар кхоачашдарна из лелабе, къахьегамхой кхетами цхьоагIо и эйе. Цу гIулакхa пропагандистийи агитаторийи кадраш кийчъярна «Ингушски» совхозе сайрийна дешаргдола партшкола вIашагIйолл, отделенешка «текущая политика» яха кружокаш хургъя.

Нохч-ГIалгIай къаман автономи юхаметтаоттаяр ленински къамий политикан гIулакхех йоалла политически боккха лоархIам бола акт я. Республика меттаоттар сихдарна промышленнии юртбоахамеи производство ца хаддаш дегIайоалаярна оаха деррига де дезар ду, цIабаьхка нохчийи гIалгIайи вахар вIаштIехьа даккхарна, уж балха юкъе озарна.

МагIалбикерча партийни организацес де мел дезар дергда политически организационни болх тоабарца мехкдаьтта, ялат, хьайбай продукци яккхар лакхдарна.

И. АВАНЕСОВ,
ССКП МагIалбикан горкома секретарь.

Агитатор шуран-товарни ферме венав

Болх беш а бахаш а 20 дезал эрсийи, негIийи, нохчийи, украинцаши, армянаши юкъе а болаш нах бахача Каргалински района «ЦIе ахархо» яхача колхоза шуран-товарни ферме цхьан хана согата яр. Болх йистебаьлча цхьац-цхьацца шошоай моттигашка дIа-хьа къастар колхозникаш. Кагирхой станице болхар, боккхий нах Iобувшар. Ферме божабеттархошта юкъера дисциплина мела яр, хIаьта балха тIехьабувларах-м система хиннаяр. Божабеттархошта юкъе доаггIача бесса доттагIал а дацар, хьайбашта ду гIулакх во а лелар, хIаьта шура кIезига а йоаккхар.

1955 шера колхоза правленес ферме болх бе Камбулатов Ахьмад хьожавир, хIаьта партийни организацес из агитаторал чIоагI а вир.

— Жи-варий, Ахьмад,— аьлар парторганизацен секретара новкъ. Юрьева,— вай кIал ма диталахь, ферма № 1 колхозе меттел, ерригача районе а массачарел хьалхаяргIолаш болх белахь.

Къона коммунист безамца а, хьинарца а тIавирзар парторганизацес тIадилла гIулакх кхоачашдара. Фермас толаме болхбар, шура яккхар лакхдар шеко йоацаш да масса а ферман членаша цхьа барт, доттагIал долаш беча балхаца дувзаденна хилар. Агитатор из дика ховш вар. Цо лаьрхIар МТФ болхлошта юкъе кIоарга агитационно - массовий болх боаржабе аьнна.

Ахьмада хIара бетта ший болха план оттайора. Плана тIа цо белгалдоахар МТФ цIе уголок тоаяр а хозъяр а радиопередачашка дуккхача болхлоша ладувгIар, доминох, шашкех ловзар мо дола гIулакхаш.

Района библиотекан болхлошца вIашагIъеллар цо «Лакхадоккхаргда вай шураяккхар» яха книжкай витрина, «Къахьегама листокаш», «Молния» яха плакаташ арахецар а вIаштIехьадаьккхар. Духхьала укх шера 8 бетта а цо 180-за къамаьлаш а дир, газеташ а дийшар. Колхоза йоккхагIа божабеттархо Галина Нагуманова Херсонски областе яхачара цIаеча агитатора Камбулатова цо шийна Херсона колхозашка бIаргадайначох дола къамаьл вIаштIехьадаьккхар.

Дуккхача нахаца агитационни болх лелабарал совгI агитаторо къаьст-къаьстача болхлошца а къамаьлаш ду. Масала, Iаьсий леладеш вола Аблезов Нарсоз зоотехникага а бригадирага а ладувгIаш вацар. Цунца массехказ доттагIлен къамаьл а дaь, Ахьмада цу сага дисциплина тоайир.

Цкъа агитатор Херсонски областерча божабеттархочунца Поперняк Зояца яхь лелаеш йолча колхоза божабеттархочох Нагуманова Галинах къамаьл деш вар.

— Вайх хила мегаций дика божабеттархой,— аьлар Тажиева Нинас.— Новкъостий, яхь лаца вай.

Нинан предложени могайир агитаторо, хIаьта школа йисте а яьккха ферме баьхкача Хохлова Тамарас, Лапычева Любас, Неберикутья Надеждас и. кх. а шураяккхар лакхдара социалистически тIалоацамаш лаьцар.

Цкъа Ахьмад божабеттархой Савенкои, Селивановаи бахача общежите вахар. Цар цIагIа бIеха, кегаенна яр. Агитаторо къамаьл дир божабеттархошца сага вахара юкъе культура чIоагIа лоархIаме хилара хьакъехьа, цо низ-хьинар лакхадаккхара хьакъехьа, хIаьта цу дешаех дола литература белгал а даьккхар.

Лоацца, саг тешавеш, даьча къамаьло кастта ший хозлонаш гучаяьхар: хIанз божабеттархой цIагIа кхы сибат да.

Ший болх дикагIа лелабара духьа агитатора Камбулатов ший идейно - политически а, юкъарлен-дешара а кхетам хадданза лакхабоахаш ва: юрта боахама конкретни экономика Iомаеча кружоке ладувгIаш ва, художественни а Iилман а литература деш, хIаьта лекцешка а, кино а ух.

Массово - политически болх тоабаро Iалашдаьд ферме социалистически тIалоацамаш кхоачашдар. ХIара бетташ болча Iаттагара 1500 кг. шура яьккхай, е соахка яьккхачул 1000 кг дукхагIа.

Сийлахь - боккхача Октябран 40 шу дизара сийна № 1 йолча МТФ болхлоша керда социалистически тIалоацамаш лаьцад — хIара бетташ болча Iаттагара 2000 кг шура яккха аьнна.

Цу деррига а гIулакхашта лоархIаме къахьийга ва агитатор Камбулатов Ахьмад.

Н. СТРУСОВ.

ПАРТИЙНИ ОРГАНИЗАЦЕШКА

Городе гIишлошъеча лелабу политически болх

Коммунистически партеси правительствоси боккха лоархIам бу къахьегамхой чуIе цIенош дукхагIа дарна, цар вахар тоадарна. Из къаьгга гуш да Шолжа - гIалийга хьежача Алхха 5-ча пятилеткахь Шолжа-гIалий тIа хьалъяь а яьнна болх беш я дуккха гIишлонаш: нах чубаха цIенош 153 эзар квадратни метр, 18 берийи 8 лечебнии учреждений, 8 школа, 3 клуб, 2 бани, 70 тикеи юкъара хIама дуа предприятеши. Духхьал 1955 шера нах чубаха цIенош 26 эзар квадратни метр дукхагIа хиннад, города центре 33 километр газ тела сеть йийллай, газ чуйиллай 6.000 гаргга квартирашкеи 60 коммунальни предприятешкеи. ХIанз де дезар деш да гарггарча шин-кхаь шера газ чуюлулга дукхагIа долча цIеношка чакхдаккхарна, лоархIам бергболаш да наьха шоай доалахьа долча цIеношка газ йилларна а.

Къаьстта сихделар гIирсаш хьалделга партен XX-гIа съезд хинначул тIехьагIа.

1956 шера нах чубаха хьалдаь дIаделар 65 цIенош, поликлиника, наьха хьашташ Iалашдарна шиъ комбинат, 200 бера яслеши, бешамаши, 13 тикеи юкъара хIама дуа предприятеши, 26 километр электролинеши, 5 километр хий диллад, 1259 квартирашкей 30 предприятешкеи газ чуйиллай Асфальт техаб тоа а даьд 169 эзар квадратни метр наькъаштеи тратуараштеи, 83 эзар гаегIай. Теплофикацён хьалхара дакъа чехкагIа йистедаккхарна боккха болх барца, 25 нах чубаха цIенош, 16 культурани вахара объекташ йIовхал телача моттигах дIатехар, фо бIехдеш хинна 15 котельни дIаяккха торо хилар из дарах.

СССР-е гIишлош хьалъяр детIа доаладарна ССКП Центральни Комитетои СССР Министрий Советои соцам баьчул тIехьагIа городерча партийни организацеса боккха болх болабир из соцам кхоачашбарна

Нах чубаха цIенош дара гIулакхаш города партийни активо, хьалхарча партийни организацей собранешка дийцар, цига вIашагIделлар города нах чубаха цIенош делга сихагIа дарна де дезараш.

Де деза гIулакхаш дарах дIадахача шера хинначул шозза дукхагIа хургдолаш да городе хьалдеш дола цIенош. Нах чубаха паччахьалкхен площадь 50 эзар квадратни метр хьалъе лаьрхIад, 800 гаргга квартира ергйолаш я «шоай кулгашца» яхача методаца.

Къаьстта шерденнад наха шоай доалахьа дола цIенош делга. Нагахь санна 1955-чеи 1956-чеи шерашка 1.008 цIа даь дале, хIанз цIенош де дIакъоастаяьй 4 эзар участок.

ГIишлош еча трестий коллективаша дика болам болабаьб. Цар тIайийцад цIабаьхкача нохчаштеи гIалгIаштеи 200 цIеноши делга, царех 100 цIенош Октябра 40 шу дузаш йистедаргдолаш да.

Шоай доалахьа дола цIенош дарал совгI городе хьалъеш я кхоъ школа, шиъ больница, родильни цIа, тубпрофилакторий, къабеннараштa дола цIа, драматически театр, телецентр, шиъ клуб, аьхкан шиъ кинотеатр иштта кхыйола объекташ.

Хала да хIанз цIенош хьалдеш йоаца моттиг городе лаха. Хала цIенош де вIалга дага а ца хинцага организацеша а доладаьд цIенош деш я цхьайола школаш, артелаш, лечебни учрежденеш. Цо хьахьокх чубаха цIенош вай мехка ца тоар дIадаккха аьнна партен ЦК-ас оттадаь декхар ший ханнахьеи оттаде дезаши оттадаьлга.

ЛоархIам болаш болх баьб городерча партийни организацес партени правительствони соцам гIишлошъераштa дIабовзийта.

ДукхагIа еша яьннай лекцеш. ДIабахача бархI бетта адлла горкомеи райкомийи алхха горкомеи райкомийи 230 лекци йийшай. Горкомеи райкомийи секретараша бехктокхаме болча партийнии а советскии а болхлоша гIишлош хьалъеращца къамаьлаш дукхагIа ду, царна ха безам болча хIамашта жопаш тел. ГIишлошъераштa салаIара сайренаш. Холуш тоабеннаб стенгазетий болх, гуш йола агитаци а.

ГIишлошъеча партийни организацеша къаьстта уйла тIаухийт социалистически яхь вIашагIъйолларна.

Дика болх бу № 12 йолча треста гIишлошъяра 4-гIча управленен парторганизацен нов. Куряевс хьалхеле лелаеча агитколлективо. Укхаза бетта 2—3-за инструктивни совешанеш ю агитаторашца. Дика болх барца наха дика лоархIаш ба агитатораш нн. Гребенников плотник, Савченко-планови отдела начальник, Фридманевич-каменшик. Агитационни болх дика баро Iалашдир 4-гIча управленес (начальник нов. Пачулия) 7 бетта планах цIенош делга 154 процент кхоачашделга.

Сийлахь-боккхача Октябра 40 шу дизар сийленца кхоачашде кийчлуш города предприятейи организацейи гIишлошъеш бараш, болхлой, гIулакхера бараш мамогга къовсам лоаттабеш ба 7 ноябре паччахьалкхен 290 квартира хьалъяь яккхарнеи «шоай кулгашца» яхача методаца 430 квартира яккхарнеи.

Дика балхаш дувцаш, ца хьоадеш дита йиш яц доккхий кхоачамбоацараш а.

Кхоачамбоацарех цаI да нах чубаха цIенош оттаяьча ханна йисте ца доахилга. Ворх бетта цIенош дарна хьахийца ахча дIадохтилга 48 процент кхоачашдича 8 эзар квадратни метр мара цIенош хьалдаьхадац, из 16 процент мара дац. Из материалаш ца хиларах тIехьа дисад ала йиш йолаш дац. Из хилар гIишлошъеча организей балхашта юкъе лоархIам болаш кхоачамбоараш хиларахи, къахьегамхошта юкъе политически болх мела лелабарахи. Нийса лархIа йиш йий тIеххьарча хана кхаччалца цIабаьхкача нохчаштеи гIалгIаштеи деш латта 100 цIенош деча болхлой ца тоаш боллашехьа, уж хьалдеча дакъа лоацаш цучу бахаргболчарех цхьаккха а саг ца хилар. Материалаш ца тоаш йолашехьа цIенош деча дукхача моттигашка доал дац материалаш лораярна.

ГIишлошъеча организацешта хьалхле лелаеча дукхача кулгалхоша бе беза лоархIам бац нахаца болх барна, лекцеши докладаши ешац, болхлошца къамаьлаш дац, цар яхачунга дувгIа дезача тайпара ладувгIац. Доккхий кхоачамбоацараш да дIагойташ йола агитаци лелаяра а соцалистически яхь вIашагIйоллара а юкъе.

ХIанз йистейолаш латт укх гаргарча 3 шера а дIахододача 10 шера а де дезаш дола цIеноши культурни -вахара гIирсаши хьалдара оттаеш йола программа, цу программа тIа да моттигашкара гIишлош ю материалаш дукхагIа елга, цар дикал тоаелга Горький яхача городерча методаца «шоай кулгашца» цIенош дара опыт шерра лелаяр. ХIанз баьча лоархIамо хьагойт Шолжа-гIалитIа ССКП ЦК-си СССР Министрий Советои оттадаь 10—12 шерал тIехьа доацаш СССР-е цIенош ца тоар дIадаккха аьнна декхар ханал хьалха кхоачашде мел эшар долаш долга.

Уж декхараш толамаш доахаш кхоачашдарна лоархIамегIа дар партийни организацешта гIишлоъеча кхетама болх вIаштIехьа баккха, социалистически яхь вIашагIйолла харга хьежжа хургда. Из дарна пайда эца беза политически балха ерригача формаех: лекцеех, докладех, дIагойташ йолча агитацех, стенгазетех, «боевой листокех» къаьстта дIагойта еза хьалхле лелаечар опыт. Цунца цхьан гIишлошъеча моттигашка бIаргагургйолча моттиге дIаоттае еза из объект маца йисте яла еза, цун начальника тайпан цIи тIайола щиташ.

Октябра 40 шу даларна кийчлуш гIишлошъечар хьагойташ йолча производственни активностанна керте а этта партийни организацеш декхарийла я нах чубаха цIенош дарна лоаттабеча къовсамца йоккхий коталонаш яха.

В. СИМАРЗИН,
ССКП Шолжа-гIалан горкоман секретарь.

Мохк „тоабалара“ долча пропагандистски кхоллара тIехьашка

Американски буржуазни печать капиталистически дунен кертерча мехка «тоабаларах» дувца соцаш яц. Укх тIеххьарча беттaшка ди тIехьагI дукхагI гучаювл США-н экономикан вIаштIехьа ца хиларах йола белпалонаш. Из иштта доллашехь, пазеташ нах тешабе гIерт, деррига дика а лел, американцаша сатем боабе безаш хIама а дац яхаш.

Цхьабакъда, массанена а дика-м йий теш капитализман цу чIоагIален чухь? Хьожаргда вай цкъаза ший оагIонаш тIа мугIарех болча Америкерча къахьегамоех яздеча США-н профсоюзни печатага.

«Лейборс дейли» яхача профсоюзан газето «Х. Л. Грин» яхача базар еча компанен болхло йолча МЭРИ Дрейк яхачунга хаьттар фу хет цунна американски экономика тоаяларах аьнна. Iомадеш шаьрдича санна, цо аьлар: «тхога хьа кхаьчадац цунах дар». Хетаргахь, бегдоккхаш белгал ду «Лейборс дейлес», цу кхалсаго газеташ дешац, цудухьа из зувш яц ше «тоеннача» йоккхача замалахь яхар. Газето язду, Дрейка яха эшаш долчул кхозза кIезигах цо алпи ийдеш хиларах. Дрейк Мэри яхачун дар санна хьал долаш маьхаш деча белхаш деш, пхе миллионал совгI американски къахьегамхой ба.

Кхы а кIезгах да США-н юртабоахаман болхлой алпеш! Юртабоахаман болхлой профсоюза ховчох Къулбехьени Къулбехьен-Малхбоалени фермашка болх беча 750 эзар саго кIирах 8 доллараrагара 17 долларага кхаччалца мара доаца кIезга алпи ийду.

«США-н кIезга алпи ийдеча болхлой хьал,— белгал доах «Федерейшн ньюс» яхача газето-боккхала гIайгIане да». «Афт-КПП ньюс» яхача профсоюзни кхыча газето яздора: кIезга алпи доагIа болхлой лоархIам болаш дола дукха хIамаш эшаш ба яхаш. Царга дац кхоачам бола даа хIама, чубаха цIенош, хиланза даргдоаца лорий новкъостал». Царха дуккха болча дезалий бетта цхьан литрал дукхах шура эца ийш хилац.

Ше Нью-Йорк яхача штата законаш увттадеча собранега каьхат яздеш цу штата губернатор волча Гарримана бакъдир, штате бахарех дилагIа дакъа нах кьело Iазап озийташ ба аьнна. КIезга пайда боагIача дезалий хьал тахкаро хьахьекхар 1955-ча шера 800 эзар дезали 595 эзар къаьст-къаьста саги ваха хиланза баргбоаца пайда ца боагIаш ва йоах губернаторо. «БархI шера мохк тоабаларо,— йоах Гарримана,— кIезга доахача пайдай дош къоастадансар».

Цу тайпара хоамаш хьахул юкъ-юкъе бе болх боацаш хьал оттача районашкара а. Дукха ха йоацаш США-е арадаьлар «Къел латта промышленни районаш — къаман дош да» яха брошюра. Цу брошюра тIа йоах США эггир халах дола хьал кIора боахача районашка да.

Битуминозни кIора боккхача Къулбехьен Иллинойсе 1920-ча шера доладенна 1950-ча шерага кхаччалца болх беш хиннача шахтерий дукхал 85 эзарнегара 28 эзарнега кхаччалца кIезгIбеннаб, хIаьта 1954 шу кхоачалуш 15 эзар саг мара васанзар царех. ХIанз укх сахьата Къулбахьен Иллинойса цхьайолча городашка берригача болхлоех 21 процент бе болх боацаш ба. Иштта дукха нах ба Пенсильвани яхача шахтерий поселкашка а бе болх боацаш.

«Поселке бахараш, дукхах долча хьале лоаман рудаца деча балхех хьадоагIачох бахаш хилча,— деш вай брошюра тIа кIора боккха шахта дIакъовл, маьхаш дара гIулакхаш кертера а шахтерех тийша латтача, моттигерча маьхашдерий пайда ибелга, тIаккха дIайоал... Хьажа саг воацаш йовш латт юкъарлен гIишлонаш, паркаш, кхыйола юкъарлен учрежденеш а. Бохаш латтача боахама къел гуш я йоассаеннача учцIеношца, басараш ца хьокхаш латтача школашца».

«Вашингтон пост энд Тайм геральд» яхача газето дукха ха йоацаш дувцар шоай бераш кхаба ца могаш хиннача беднякех «Моцал, яздора газето — тIаккхувш я бераштa Вашингтона къулбехьен-малхбузен районе. Из гIиндоргIа яц; моцал гIа массаз баккха бIарга го йиш йолаш я... Iаьржъенна цергаш, мордаш хобденна юхьмараш, хьатIа яьнна че — иштта сурт да даиман баззалца даа хIама доацаш дуоача цу районерча берий. Уж бераш дукхах дараш бе болх боацача болхлой, е кIезга пайда боагIача къахьегамхой да.

Газето язду Вашингтонерча дукха боацача цу моцал довш латтача бераштa новкъостал дерех йолча цхьан кхалсаго яздаь письмо.

Письмо тIа йоах: Доазол дехьа совнах йола продукташ дIаухийтача хана, столице кагий бераш улицашка ара а дувлаш, нувхаш дIакхувсача яшкашкара шоашта даа хIама лехаш хилар кхы а чIоагIах нийса доацаш да».

Даха шу йисте доаллаш берий къахьегама дешаех йолча къамий комитето арадаьккхар Бакнельски университета профессора Карракера США-н юрта боахаме 600 эзар долча берашка адамий хила йиш йоацача тайпара къа хьегийташ хиларах яздаь брошюра.

ХIара шера американски бIаь эзараш бола юртабоахаман болхлой къулбехьен штаташкара мехка вокх районашка шоашта де белхаш леха ух. Шоашца шоай бераш кхийначар ду кхашкара хала белхаш дайта ца кхийлача балац уж.

Брошюран авторо яхачох, пхи шу мара доаца капий бераш кIиранна 6 дийнахь 10—12 сахьата хIара денна кхийнаращца нийса болх бе безаш хул кхеш е помидораш чуэцаш. Уж балхаш деш салоIалген ловзалгеи ца хиларал совх, мегаргдола даа хIама а дац царна. Ялх сахьат даьлча хьалагIовт уж, бийсан ха яхачул тIехьах Iобувш. Иштта дIаух денна тIехьа ди, кIира тIехьа кIира... зIамгача къахьегамхошта довзаш дац цхьаккха тайпа берий ловзараш. «Нагахь санна цар мукъа ха хилча а,— йоах Карракера,— цар ловзараш гIажамаши бумбаргаши мара хургдацар».

Во хьал долаш ба США-е боккхий нах, каст-каста сага ваха эшар доацаш бус уж. Ассошиэйтед Пресс яхача агенствос хоам бу, 61 шу дола инвалид Сентино Нью-Йорке вурийттазза вIаштIара даьча цIенош тIера чукхоссавалар. Майра ваьннача инвалида валалехь хьалхах полицейскега аьлар сога квартирах дала ахча дац. «Цхьаккхане новкъостал дац сона»— аьлар Сантинос.

Из гIулакх наггахь хуларех дац. Къабеннача наха шоаш вай ханарча Америке ца эшаш лерхI. Царха цхьабараша, Сентинох тарра, шоашта баха хIама ца хиларах , шоай вахар кхоачаду. Царха цхьабараш псехиатрически больницешка ухийт, тувлебенна ба яхаш.

ВIашагIкхийттача штаташка «боккхача наха дола цIенош» яха цхьа система я. «Парэйд» яхача журнало, цун дешашца аьлча, цу заведенешка боккхача нахаца леладу, адамаша леладеш хиларах саг тешарг воаца, дегIо оага долийташ гIулакхаш леладу. Цу журнала тIа язъяьча статьян тIа йоах «боккхача наха даьча цIеноех» дукхах дараш къаьст-къаьстача наьха доалахьа да; цар боккхийча нахах шоашта пайда ийбу: Цхьадолча цу цIеношка, язду журнало, боккхий нах менгеех дIа бехк, наркотикий новкъосталца хIама ца эшаш сомабаргбоацаш тхьовсабу уж. Бе-башхе а доацаш, наб кхетийта молхаш лелаеш хиларах, цхьайолча заведенешка, боккхийча наха, боха а бий, цхьаккха хIама даац, хIама хьашт а дац царна».

Къахьегама проблемаш тоахкача ассоциацес белгалдаьккхар «боккхийча наьха йоакхо ца яр — США вахара атомни а автоматизацен а заман эггара вогIа йолча оагIонех хилар».

Американ буржуазни печато куралаш а еш язду, болхлой алапий лакхлуш латт яхаш. Статистически отчеташа-м тешалду болхлой юккъера номинальни алапий тIеххьарча хана кIезга-дукха лакхдаларах. Цхьабакъда, из хоалуш-м дац маьхаш дездаларах. США къахьегама министерствос хойтачох, 1957 шера вахара мах беттагара-бетта лакхлуш латт. Вахара мах лакхбалара керттердар дуача хIамани квартирайи маьхаш лакхдалар да.

США лаьтташ леладара министерствос печата тIа яьккхар 1956 шера американски юрташка бахача наьха пайда цул хьалхарча шераца нийсбича цхьа процент гаргга лохбалар хьахьокхаш йола специальни доклад. Цу хана денз США фермий дукхал ши процент кIезгъеннай.

Беза мухь хулаш Американ ВIашагIъехкача Штатий къахьегамхоша тIаюжаш я дуккха а налогаш. Къахьегам тоахкама ассоциацес арахийцар «Налогай беза мухь» яха брошюра; цу брошюрас яздора, кIезга алапий доахача дезала пайдах кхоалагIа дола дакъа ух налогашта, яхаш.

Юнайтед Пресс яхача агенства корреспонденто дукха ха йоаццаш хоам бир: «Укх шера американски налогаш телачун цIаккха ца даьстача бесса ший киса хьадаста деза, хIана аьлча федеральни, штатни, моттигерча Iаьдала безам ба США истори ца ийццача бесса налогех дукхагIа пайда эца».

Цо йоах дIахо, хIанз США 100 тайпара гаргга я котамий фуашта, 116 тайпара маIача наьха костюмашта, 150 тайпара — кхалнаьха куйнашта, 600 тайпара нах чубахача цIеношта йола налогаш.

Цу бакъдараша хьахьокх тIехь-тIехьагIа дукхугIа хул американцаш халла мара баха йиш йоацаш хилар тамашийна доацилга.

ХIаьта а США «вахар тоадаларах» хабараш а дувц. Да а да-кх цигача «вахар тоадалар» бакъ. Хьан вахар? Печата хан-ханахьа хоамаш ду доккхача капитала, нах цецбоахаш, лакхлуш латта пайдаш дувцаш. «Стандарт ойл компани оф Нью-Джерсе» яхача США йоккхагIа йолча мехкдаьттан кампанес 1956 шера даьхар керда рекордни доккха пайдаш: налогаш дIаенначул тIехьагIа цу монополен сейфашка чудахар 808,5 миллион доллар, е 1955 шерал 14 процент дукхагIа. Бакъда хьалхара моттиг-м американски эггара йоккхагIа йолча «Дженерал моторс» яхача монополес яьккхар, цун цIена пайда 847,4 миллион доллар хилар.

Герз деча монополех цаI я из. Американски миллиардераршта а миллионерашта а эггара пайданегIа дола гIулакх да тIема кийчо еш болх бар. Цудухьа ца ховш хинна гIулакх дац 1 июла денз доладенначa США финансовий шера паччахьалкхен бюджетах духхьала тIема гIулакхашта лаьрхIа 45 миллиард доллара ассигновани яр. Из ахча налогашца хьадоаккхаргда къахьегамхой кисашкара, тIехьагIа пайдай хьисапе монополей сейфашка чу даьхара духьа.

Американ ВIашагIкхийтта Штатий капиталистически лоаттамо кIеззигача наьха вахар Iалашду мехка дукхагIа болча наха эксплуатаци а еш.

В. РОДИНОВ.

КОМСОМОЛАН ИНИЦИАТИВАХ

Дика доладаьча гIулакха дика хьокхамаш

ВЛКСМ Назрановски райкомо укх шера 17-ча августа актив вIашагIа а теха оттадир Казахстанереи Киргизереи шоай республике цIабаьхкача наха цIенош деш новкъостал делга.

18-ча августа комсомольски организацей секретараш юкъе а болаш ерригача актива воскресник дир Пхьиле къонгий юрта. Цу ден 50 саго 5.500 бийда кирпишк йир. Воскреснико хьахьекхар комсомольцаша доладаь гIулакх чIоагIа маIани, пайдеи болаш хилар. Балха ди йистедоаллаш комсомольцийи катирхойи месячник дIакхайкадир цар районе.

Шоай балха низи, шоашка дулоргдари а лаьрхIа 100 цIа далла бийда кирпишк е социалистически декхар тIа а ийцар цар.

Из чIоагIа пайдана гIулакх чакхдоаккхаш дикка толамаш даьхар Назрановски района комсомольцашеи дагирхошеи. ВЛКСМ Райкомо хьахьекхар комсомольцашеи кагирхошеи. а юкъе болх вIаштIехьа баккха шийна ховш хилар. «Назрановски», «Ворошиловски» шин совхоза 9 отделенечуи Райцентрен 324 саго дакъа лаьцар из болх беш.

5-ча сентябра денз, 15-ча сентябре кхаччалца хиннача декадниках «Назрановски» совхозе 151 саго — 137.500, «Ворошиловски» совхозе 113 саго — 82.500, Райцентре 60 саго — 15.000 бийда кирпишк яьй. Месячниках (18-ча августа — 16-ча сентябра) «Назрановски совхозе — 197.500, «Ворошиловски» совхозе—142.500, райцентре — 15.000 бийда кирпишк яьй.

Цхьабола кагийнахи мехкарийи белгалбаьлар из болх дика барах. Царна юкъе **Котиев Ваха** а, **Дзортов Махьмад** а, **Хаштыров** а, **Местоева** а, **Дзортова Марем** а, **Плиев** а **Томов Соварбик** а иштта кхыбараш а ба.

Назрановски района комсомольцашеи катирхошеи шоаш тIаийца социалистически декхараш тIехкхоачашдаьд — 100 цIа хьалдоттал бийда кирпишк е аьнна декхар тIаийцача, 142 цIа хьалдоттал бийда кирпишк а яьй, кхерах лард и йоллаш 15 цIа хьал а деттад цар.

З. ДАУРБЕКОВ.

Комсомольцайи кагийча наьхеи декадник

5-ча сентябрагара денз 15-ча сентябрага кхаччалц дIайихьар Первомайски районерча (Галашкара) Комсомольцашеи кагийча нахеи шоаш баьхача цIабаьхкача гIалгIашта цIенош хьалдеш новкъостал дарах йола декадник.

Ерригача районе деш латташ 131-и, хьалдаь даьнна 78, ийца 138 цIа да.

ЦIенош хьалде болабеннача 131 дезала юкъе, новкъостал эшаш къабенна нахи, инвалидаши, дей тIем тIа бейнеи 62 дезал ба.

Декадник йолча хана цу белгалбаьхача 62 дезала новкъостал деш 15 фургони, юкъ-юкъе трактори, скепераши автомашинеи. Комсомольцайи кагийча наьхеи низаца нн. Арихановнеи, Бесаевнеи, Евлоевнеи кхо цIа даьд, 3500 бийда кирпишк хьаьй, 520 м. хьу кийчяьй, хьатIа а эзай. 58 дезалла цIенош хьалде кхоачам хиллал лоабати, тIои гIуми, бийда кирпишки цIенош деча хьатIаэзай. Кирпишкаща пенаш хьалдотташ 15 цIеннеи, цIенош хьоахаш 22 цIенней новкъостал даьд.

КIиринденошка декаднике дакъа лаьцар болхлошеи, гIулакхерча нахеи, юкъерча школен дешархошеи.

Декадник йолча хана дика балхаш дир комсомольцашеи кагийча нахеи. Царна юкъе дикача балхаца белгалбаьлар Доскиев Ахьмади, Ахилгов Ахьмади, Аджигов Шарипи, Тутаев Амирхани, Албаков Iабдул-Мажити, Евлоеви, Малыгинеи, Аушеви, Оздоева Хьамиди, Духина Полинеи, Тарасова Еленеи, Антоновай Саьаки, Куркиев Назыри ужжамо кхыбараши.

Доккха новкъостал дир декаднике дакъа лаьцача Первомайски лесоучастка начальника Степан Федорович Губинеи Орджоникидзе цIерах йолча колхоза председатела Декажевеи, райпо председатела Хакиев Iабдрахьманеи, кхы барашеи.

САГОВ М.,
ВКЛСМ-а Первомайски райкома секретарь.

Социалистически яхьа боккха низ

Грозненски района къахьегамхоша социалистически яхь лаьцай Херсонски областен Херсонски района юрта боахама къахьегамхоща.

Из шин района яхь, шин халкъа-вежарий яхь ССКП XX съезда исторически соцамаш а, масса советски адамий декхара — сага сих доаккхача дулхахеи, шурахеи, даьттахеи США-на тIехьаккхер — кхоачашдара лоаттабеча къовсама хьокхаме белгало я.

Укх шера Грозненски районе Херсонски делегаци хилар. Херсонцаш дуккхача боахамашка хилар, производстван дуккхача отраслешка хьежар.

Хьаьшашта дуккха дика хIамаш бIаргадайра. Масала, царна безабелар Грозненски шуран совхоза кирпично-черепични завода болх. Цар районе меттел, ерригача областе а цхьанна колхозе а совхозе а яц иззамо предприяти.

Безабелар царна 1-гIа Май цIерах йолча колхоза дуккхача тайпара бола боккха боахам, къаьстта цун хьайбаш леладара болх. Херсонски делегацен юкъе божабеттархо Степанида Ивановна Степанова яр. Цо доттагIал лаьцар 1-гIа Май цIерах йолча колхоза боожабеттархочунца УматгиреевацIа. Божабеттархоша чIоагIо йир яхь лаца а, вIаьши каьхаташ кхахийта а.

ЧIоагIа цецбаьлар хьаьший Ермоловски Птицесовхоза боахам бIаргабейча. Боабишкаш ебаяр лакхадаккхара цу коллективо укх шера миллион сомал совгI пайда эцаргба. Херсонцаш аьлар, тешшаме Ермоловски оалхазархой говзал дIаэцаргъя шоаш аьнна.

Шолжа-гIали тIара шоаш цIаболхаш херсонцаша шоайцига Грозненски района къахьегамхой хьийхар.

Август бутт чакхбоаллаш Херсоне яхар Грозненски района делегаци, партен райкома МТС-ий зонан секретарь йола новкъ. Коробова Н. С., кертте а йолаш.

Дукха ха йоацаш делегаци Херсонера цIаенай.

Херсонерча доттагIашка болаш шоашта бIаргадайнар хьадийцар грозненцаша 14-ча сентябре хиннача юрта боахама хьалхле лелаеча къахьегамхой совещане.

Грозненски шурий совхоза хьакхарч лелаеш йола Лыфарь Украински ССР Лакхерча Совета депутатаца Тарасенкоца къамаьл деш я.

— Дуккхача экономически белгалонех — аьлар ССКП РК секретарь новкъ. Коробова — Херсонски район вайла хьалха я. Цигача лоархIаме дукхагIа доах пайда эцача лаьттай 100 гектараца лаьрхIача дулхеи шуреи. Къаьстта белгалъяьннай Къахьегама ЦIеча Байракха Орден лелаеш йола «Ингулец» яха совхоз. 8 бетта цу боахамо, юртбоахама пайда эцача лаьттай хIара 100 гектара лаьрхIа 135 центнер дулхеи, 200 центнер шуреи яьккхай.

Къаьстта теркам бе безаш я Херсонски района колхозашка а совхозашка а лаьтта лелаьдара культура. Из хьадийцар совещане дакъа лоацаш хиннача 1-гIа Май цIи йолча колхоза председатела новкъ. И. П. Таловерова а, Горячеисточненски совхоза директора новкъ. А. А. Иноземцева а.

— Кхашка гIолла долхача хана,— дувц цар,— пайда эцаш доацча лаьтта цхьа чIегилг бIаргайовнзара тхона. ХIаьта лаьтта безаме а, тIехдика а леладу. Кхашка гоннахьа листта ягIаш гаьнаш я, цар а йоакхо дика ю къахьегамхоша.

Ховш вIашагIделлад районе хий деттара гIулакх. Хий деттара дезаш дола харшаш кротодернажни нухца доах. Лаьтта кIалгIолла деттача хиво кхаш дика тоаду. Цхьаккха хина литр йовц пайда боацаш, деррига а баьцовгIаш тIа додa из.

Укх шера Украине чIоагIа йокъал лаьттар. БIаьстенга денз гийренга кхаччалца цIаккъа а догIа делханзар цигача. Хьалхарча ханашка цу йокъало Iалаьмате доккхий зенаш дергдар ахархошта. Бакъда хIанз халанзар уж зенаш, хIана аьлча херсонски колхозникаша Iилманца айхха бувзам лоаттабу, хIаьта шоай кхашка юртбоахама культураш лелаяра йолча дукхагIча говзалех пайда эц. Йокъал лаьтта йоллашехь а ерригача районе буртика ялатах хIара гектара тIара 100—120 пунт ийцар.

ЧIоагIа кхерам тессаш яр йокъал хьайбаш леладара а. Аренашкара доакъар даьгар. Ахкан юккъе денз хьайбаш чухь кхаба дезаш хилар. Бакъда цу халонах а чакхбаьлар хьинар дола херсонцаш. Ялат оардаш йола комбайнаш механизатораша ча оатаргдолаш кийчйир. Дакъа ча хьекха а дий кIаьддора. Цул тIехьагIа из хица е бардаца дошадора. Из доакъар доахана дика а дуар, шура дукха а лора.

Масала, Кирова цIерах йолча колхозе доахан иштта кхоабашехь а укх шера 8 бетта хIара беттача Iатагтара 2900 килограмм шура яьккхар.

Совхозий а колхозий а масса фермашка механизаци чакхъяьннай.

Вайцига, Грозненски районе, доацчача бесса леладу херсонцаша къахьегам вIашагIболлара гIулакх. Цигача колхозашка масса бригада а комплексни я. Царна кертте латт тракторни бригадий бригадираш. Цудухьа бригадира кара я ерригa механизаци а, транспорт а. Цо говза, ховш дIа-хIа хьожаю машинаш кхашка а, фермашка а, кхыйолча балха участкашка а.

— Къахьегамхоша къамаьлаш деш,— дувц Грозненски МТС керттерча агронома новкъ. Богманова,— тхона гучадаьлар мел чIоагIа къахьегаш ба херсонцаш Сийлахьбоккхача Октябра шовзткъа шу далар цIай сийленца дездара духьа.

Масала, хьаэца вай Восточни плодоовощной совхоза хьалхле лелаю божабеттархо новкъ. Казанская. Укх шера хIара бетташ болча Iаттагара цо яьккхай 3000 килограмм шура. Из 8 бетта мара а яц!

Новкъ. Казановская ферме болх бу ткъаь пхиъ шу даьннад. Цу хана денз цо яьккхай 7 миллиони 300 эзари килограмм шура. Нагахьа санна 50 тонн чу йодача цистернашка из шура чуеттача цунах хIаранеца 30 цистерна а йолаш 5 машиннаькъа эшелон хургъяр.

КIаьд ца луча божабеттархочо дуккха шерашка хьийга къа партеси правительствоси чIоагIа лоархI. Цунна Ленина ордени Къахьегама ЦIеча Байракха ордени еннай.

ЧIоагIа лоархIаме да херсонцаш, масса а советски адамаш санна, шоай къахьегама толамаш, говзал кхычарга дIакхачийта гIерташ хилар.

Заслуженни божабеттархочо Казановскаяс нанас санна дIейха гIулакхаш леладир Ворошилова цIерах йолча колхоза къоначa божабеттархочунца Шевцова Любайца.

— Хьаяле, йиIиг, яхь лаца вай,— аьлар новкъ. Казановскаяс.

Цкъарчоа Люба еха хьайзар.

— Мишта лоацаргъя вай яхь?— аьнна йист хилар йоI,— со дерригача шера хIара Iаттагара 2000 эзар килограмм шура яккха мара гIертац, хIаьта Iа 8 бетта а 3000 килограмм яьккхай.

— Сагот ма де, оаха гIо дергда хьона.

Совхозе венача Кирова цIерах йолча колхоза председатела новкъ. Пионтковскийс дог ураоттадир йиIий.

— Из-м во гIулакх дац хьона,— йоахар цо,— яхь лаца. Оаха гIо дергда хьона. Тха колхозо шун совхоза арений цIеча породах 30—40 шинар лургда. Оаша царна дика гIулакх дойя — тха толамел тIех доврга шо.

— Из иштта дале-м аз бакъдергда шоана хетар,— гIадьяхар Шевцова,— шун доахантара хIаранегара аз 4—5 эзар килограмм шура йоаккхаргъя.

ДоттагIал, цхьан къахьегар, вIаьши гIо дар — из я социалистически яхьа, мехка боахам масса а отраслашка лакхабаккхара керттера долча хьалех цхьанне лард.

Грозненцаш накъабоахаш, херсонски доттагIаша Грозненски района дикагIа болча къахьегамхошта мах бола совгIаташ делар.

Районни совещане херсонски района Токаревски МТС механизаторашкара совгIаташ делар Староюртовски совхоза дикагIа волча тракториста Сокаев Шемана. Херсонски доттагIашкара совгIаташ делар Ленина цIерах йолча колхоза бешамаш лелаеча къаьнача болхлочоа Кирилл Назарович Шиенова, 1-гIа Май цIерах йолча колхоза колхозница Мария Зотьевна Бычкована, Ворошилова цIерах йолча колхоза божабеттархочоа Шевцова Любайна, кхыбарашта а..

Шин района яхьах, чIоагIлуш латта шин халкъа доттагIалах тешшаме кIийле хургъя кхы дIахо юрта боахам тоабара а, партес оттадаь декхар — гарггарча шерашка сага сих доаккхача дулхахеи, шурахеи, даьттахеи Американа тIехьаккхер — толаме кхоачашдара а. Херсонцаш а, грозненцаш хьатIадоагIаш латта вай мехка масса къахьегамхой цIай — Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революцен 40 шу дизар — сийленца белгалдаккхара керда балха коталонаш яхара тIехьа ба.

А. КУИМОВ.

ХIара Iаттагара 2100 литр шурий яьккха «Новая жизнь» яхача колхоза доярка дояркаца Шевцоваца къамаьл деш я.

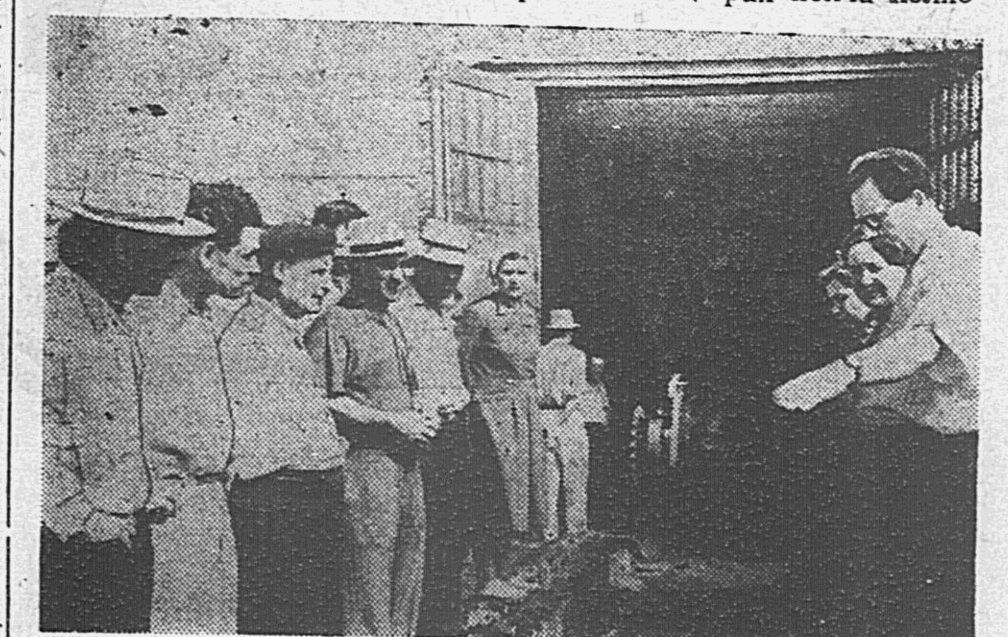

Дарвивски МТС-а кертера инженер Павленко тракторашта ремонт мишта ю делегаташка дIахьокхаш воал.

Нохчаштеи гIалгIаштеи юкъера зене долча адатех дисараш дIадаха деза

Зуламе долча адаташ религес санна чIоагIа бIи беллабар дIаяхача хана ГIалгIай мехка. Бахьан доацаш яхацар гIалгIай мехках адатийи шалтайи мохк ба яхаш цIи. Бакъдолчун дакъа доаллар цох. Адаташа, шалташ, паччахьа сатрапий шод — уж дар ГIалгIай мехка лоамцарча наьха юкъара вахар леладаьраш.

Адаташа чIоагIдора родовой вахара воча хьисапера дараш пхьена саг вер, кхалнах удабелга, маьре баха ха йоацараш маьра бахийтар, дукха истий кхувлар, оалача дешаца а леладеча гIулакххашца а кхалсага сийдоадар. Зенера адаташ лелача хиланза яргйоацар шалта я.

Адаташа баь соцам кхоачашбеш хIама духьал ийккхача йишар е котваьннар шалтага кховда везаш хулар. Шалтех хIара шера бIаьш лоамцара нах бовра.

Паччахьа законаша пучахьа дIадехар адата законаш леладар. Юрташкарча кхелаша дувцар шариIатаца къоастадеш хинна саг йигареи йитареи, даьх диса дакъа декъареи гIулакхаш дIадаьлча, кхыдола деррига дешаш. Цу тайпара порядок царизмас чIоагIа лоаттайора. Цу зуламе долча адаташ тIара ваьнначоа чIоагIа къиза тIатаIар юртара судаш.

Цу хана лийнача адатех нохчаштеи гIалгIаштеи юкъе бехктокхаме озацар укх тайпарча баьханех саг вийча: пхьена, бIарчча дезалий сийдоадаьр, кIийленна хайна ватIар вийча, къоал деш воаллача вийча, истий, ноаной, южарий, царца лелараши уж цхьана болаш тIакхаьча боабича, саг йоадаь водар тIакхийнача оарцо вийча иштта кх. д.

ДукхагIча обществай адатех халагIа дола балхаш кхалнаха де дезаш дар. Iех дар нагахь санна маIача саго хий деча, оасар дича и, кх. д. Деррига юкъара гIулакхаш кхалнах юкъе боацаш къестадора. Юрт вIашагIкхеттача кхалсаг ехацар, из цIен да яле а. МаIача саго даь тешал шин кхалсаго даьчун нийса лоархIар.

Ший даь а маьра а цIатIа йизза бокъо йолаш ше лархIа йиш яцар кхалсага. Сесаг марaца цхьан истолаца Iоха йиш яцар наьха нах болаш. Адата, мара бокъо лора, ше яхар ца дича сесага етта а из тIехьнахьа чIега а белла чуйолла а. Мара сесаг йита бокъо лора. Безам беце а дIахо шийца сесаг яхийта бокъо яр цун, йиIиг яр доакъазал лоархIар.

Бера хана денз зоахалол делга. маьре яха ха йоацар маьре ухийтилга, мехкарий удабелга, шиъ а дукхагIа а истий лелабелга гIалгIашта юкъе патриархально-феодальни вахарца дувзаденна хиларца дегIаухаш дар.

Шерра леладеш дара кхалсага гонахьарча вахарцара бувзам дIабоакхаш, цун сийдоадеш дола гIулакхаш: керта тIа кхоллар леладар, гIозараш, браслеташ леладар. Доккха Iех дар керта кIажаргаш тассар.

Хала къахьегам а, адмашта йоаца вахара холонаш а лар бахьан долаш ханал хьалха къалуш а бовш а хиннаб лоаман кхалнах:

Адата мIараштa кIалхьара хьа а яьккха мукъа яьккхар Советски Iаьдало кхалсаг 1920 шера 21 февраля кхалнаьа — болхлошка В. И. Ленина яздир: маIача сагаца нийса бокъо йоацача хьал тIа кхалсаг увттаеш, маIача сага дукхагIа бокъо луш, масала берашцарча гIулакха, уж деррига буржуазни, бIеха къаьна законаш дунен тIа эгтара хьалха хIалак а даь дIадаьхар советски Iаьдал да. Дезалла юкъе ший доалахь долча хIаманна дукхагIа маIача сагага озаш дараш — хIанз буржуазни республикашка, демократически республикашка а доллашехь— дунен тIа эпгара хьалха уж цу гIулакхаца дувзалуш мел дар хийцар, ше къахьегамхой Iаьдал хиларах тарра, Советски Iаьдал да».

Советски Iаьдал маIасагеи кхалсагеи нийса бокъо я аьнна закон оттадаь Iанзар. Производствон средстваш цхьанне долахь хургдоацаш дIадаккхар, промышленностеи колхозашкеи кхалнахага дакъа лацийтаро, цар хьийпача къина маIача наха нийса доагIар дIададаларо бокъонца йола маIача сага нийсса кхалсага бокъо Iалашйир. Партеси советски правительствоси даьча Iалаьмате доаккхийча балхаша дир из. Хьехархой а, инженераш а, Iилманхой а, партийни советски болхлой а болаш ба хIанз гIалгIай а нохчий а кхалнах.

Масала:

1. Мальсагова Т. Т. — гIалгIа лакхара дешар дийша я.
2. Ташухаджиева А. А. — нохчо искустван методиста болх беш я.
3. Чентиева — нохчо Iилман тохкама института болхло.
4. Гойгова — гIалгIа Iилман тохкама института болхло.
5. Джембулатова — гIалгIа института Iилман болхло.
6. Яхшатова — нохчо ССКП обкома инструктор.
7. Ужахова А. К. — гIалгIа ССКП обкома инструктор.
8. Озиев Лидия — гIалгIа къона лор.
9. Плиева Лемка — гIалгIа ССКП райкома инструктор.
10. Котиева Люба — гIалгIа инженер электрик.
11. Корохоева Лидия—гIалгIа бухпалтер ревизор кхыбараш а. Из дале а, дукха болх бе беза хIанз юхе диса кхалсага нийса бокъо ца хилар дIадоккхаш. Ший овлащца дIадаккха деза кхалсаг вахача метте эсалагIа лоархIа хьал, ханал хьалха, хьал кхелехьа йоI маьре яхийтар, урдув эцалга, саг йодор шиъ сесаг йоалор, хьийга къа нийса декхар и. кх. дараш а. Нохчий а гIалгIай а кхалнах партийни ,советски, боахама кулгал деча балха тIа увттабара чIоагIа терко е еза, цIагIарча халача балхагI мукъа а баьха воай юкъерча дахара кхалнах вай юкъе ца эзача царна бокъонца йола партIато хургъяц, социализм меттал демократи юларгъяц аьнна дола, В. И. Ленина аьннар дага а деха.

Къаьстта тIехьа дисачарех вогI дар да несий маьрцIашта де деза насел, маьрцIаьшта чуэтта саг санна из хила езалга: Из гIулакх геттара а хала хул нускали мари бyв баланза маьра даьцеи наьнацеи уж бахача хана. Нагахь санна даьцеи наьнацеи бахар несийна из хала а хинна цо ший дог хайтача маьрцIай даим из йитийта гIерт. Цун фу бахьан да а хьаьжа, ший нах ший сесагацар эгIара маIан а ца деш мара дукхагIа долча даькъе ший нускала (сесага) етт. Цу тайпарча гIулакхаш тIа каст-каста хул «йитар» мар-сесаг къастар. Да-нанеи лоархIачоа тIехьа да тхо, нагахь санна даьшеи — ноаношеи шоай бераш адати ушалалла чудетташ хилча царна-м духьал да тхо.

Революци хилалехь хьалха гIалгIай йиIи йиш хиннаяц шийна вахара вола доттагI ший лаха, даь е вежарий кара хиннай из. ЗIамигача сагеи йиIийи чул дукхагIа бокъо цун хинна яле а — даи боккхагIа бола вежарий дийна болча хана цуна хиннаяц шийна товча бесса шийна еза саг йоалае. ВIаший безабалар, ший лоIаме саг йоалор советски лард я. Цхьабакъда, во адаташ дIадаьха-м деннадац. Вахара а дезала а хатараш наха ца гуш, ца ховш, хила йиш яц. Дуккхача дезалашта юкъе дукха да-хIанз дола советски гIулакхаш дезала юкъе чу цадутараш. Уж сенца да аьлча: мара Iех хет боахама гIулакха коатIа ший сесага новкъостал де.

Мар каст-каста сесаг йоацаш кино а кхычахьа нах вIашагIкхийттача а вода. Сесага гIулакх"цIен юкъе да аьнна долча къаьнча Iаьдалах да цун из.

Къахьегамхой коммунистически кхетабара, адатех дисараш дIадахара, къахьегамхой кхеташ, хеталушдолчарех суеверийх мукъабахара болх даггара чIоагIбе йоах партес. Коммунистически партен а социалистически даьхен а тешам шоашка хуртболаш советски патриотизман хьехам масса а советски сага бар да — цу гIулакхах керттера дар. Коммунистически къа а хьегаш, толхо йиш йоаца вай строян лард — социалистически долахьа дар лора а деш, Советски правительствоси Коммунистически партеси хьалха оттадаь декхараш кхоачашдарна чIогIа къовсам а лоатабеш, социалистически обществан эшараш кхымел долчул лакхагIа а лоаттадеш, из тоаярна-хозъярна, — Даьхено дехе — низ а са а кходергдоацаш хила веза — советски патриот.

Кхеташ волча, эздийча хьалха латтача сага гIулакхаш уж да — социалистически Даьхенцара безам, доттагIал, новкъостал, гуманность, эздел социалистически къахьегамацара безам, кхы вайна хIаранена йовзаш йола тIех йола дикалаш — долча бесса хьайщча уж да уж оалар М. И. Калинина — коммунистически гIулакхаш. Коммунистически кхетама дакъа да уж дикалаш уж оамалаш дегIайоалорг бола хьехам.

Общественни гIулакхаш дарца къахьегамца, социалистически гIишло еча практикаца кхоачашбу советски наха луш бола коммунистически кхетам. Ерригача советски общественни пачхаьалкхен строяс коммунизман уйлаш тIа кхетабу нах. Къахьегамхой коммунистически кхетабара гIулакха бокъонца йола роль Коммунистически партега я. Советски интеллигенци партийни организацей кулгалца декхарийла я, Нохч - ГIалгIай республикан къахьегамхой коммунистически кхетам а культура а лакхаяккхара къовсам лоттабе.

КОСТОЕВ.
ССКП Нохч-ГIалгIай обкома лектор.

Активан городской собрани

ССКП-н городской комитета яь городской а советски а, боахаман а актива собрани хилар 20 сентябре. Актива ладийгIар, Российски Федерацен городий ССКП-н городской комитетий секретарий а, горисполкомий председателий а, хиннача совешанен белха итогах лаьца йолча Шолжа-гIалий горкома секретара новкъ Шепелев информационни докладага. Цу совешане къоастадаьд городашкара чуIа-гIишлошъяра гIулакхаш а, шера йола план кхоачашъярна да-дезараш а, общественни даара гIулакххаша а, из тоадарна да-дезараша а, культурно-просветительни учреждений балха гIулакхаш а.

Российски Федерацен хьалха латтача гради гIишлошъярхой а, иштта общественно даарий а культурно - просветительни болхлой опыт хар дийзар собранен доакъашхошта. Шолжа-гIалий йоагI-йоагIача организацеша шоай белхагIа ма хулла чехках цу опытах пайда эца беза.

Докладчик а собране къамаьлаш даьчара а ССКП-н Орджоникидзевски райкома секретара новкъ. Зинурьевс, горисполкома председатела заместитель волча новкъ. Шадури, «Грознефтезаводстрой» треста кхоалагIча управленен начальник волча новкъ. Власовс а пастройкома председатель волча новкъ. Симоньяна а, ССКП-н Октябрски райкома секретара новкъ. Вагабовс а № 12 йолча гIишлошъяра треста кертера инженер новкъ. Кашлинскес белгал даьхар Шолжа-гIалий тIа чуIе тIишлошъяра гIулакх тIехьа диси хилар, хIаьта гIишлошъяр гIулакх чехк дарна а, социалистически тIалоацамаш кхоачаш дарна а, хьалдеш латта цIенош эксплуатаце даларна а, дикка предложенеш елар. ЧуIе фусамаш кхоачаш ца хилар гIулакхаш 10—12 шера дIадаккха аьнна парте хьалха оттадаь декхар хьалхагI кхоачашде йиш йолаш, Шолжа-гIалий дикка аьттонаш да чуIе гIишлошъелга шерра дIа-юха дерзо йиш йолаш.

Халкъий доттагlален сакъердам

Республикан культуран учреждений болхлой совешани йистеяьнначул тlехьагlа Шолжа-гlали тlарча Кирова цlерахча культуран а салаlара а парке дlадахача шоатта дени кlирандени халкъий доттагlлен сакъердам хилар.

Сийлахь-йоккхача октябрьски социалистически революцен 40 шу дизарга кийчо еш къаьгга гучадувл вай социалистически мехка дахача зlамигача а доккхача а къамашта юкъера доттагlал, цар цхьоагlо.

Доттагlлен сакъердаш болаш Кирова цlерахча парке дукккхача къамий нах бар. Цудухьа тайп-тайпарча къамий илеш, цар музыка хозар концертни площадкашка, театрашка.

Парке хьалтеха доахкача лозунгаша къоабал ду советски союзерча халкъий доттагlал, цхьоагlо.

Парка театрашка шоай говзал хьахьокхаш бар нохч-гlалгlай АССР эстрадни бригадацара артисташ, московски эстрадни бригада, Гlаьбартой-Боалкхарой халхара а иле а ансамбль, дерригача дунен къонача наьхеи студентийи Москве хиннача VI-ча фестивала шозза лауреат вола Махьмуд Эсамбаев.

Къаьстта чlоагlача безамца тlаийцар Зелени парке хиннараша Гlаьбартой—Боалкхарой асамблес оттаяь концерт (концертан кулгалхо РСФСР-а заслужени артист Орлов-Шузин). Ансамблеца дакъалоацаш 75 саг ва. Шоай концерт «Партех дола илий» даккхарца дlайолаю цар. Концертага хьожаш хиннарий безам тlабодаш дика азербайджански халхар дир Гlаьбартой — Боалкхарой АССР-а заслужени артисткас Сомо Шириеваси, Ланченко Зояси, Зантева Иринаси.

Иштта нах раьза хилар эстрадни артист Михаил Гаркави юкъе хиннача Московски эстрадана.

Вай республике вайза ца lеш, республикан арахьа а дукхача наха вовзаш волча дерригача дунен VI-ча фестивала лауреата Махьмуд Эсамбаева концертага хьажа гlерташ бар парке хинна дукхагlа бараш, саг чувала моттиг йоацаш хьалйиза яр театра зал. Ца хаддаш детташ тlоараш долаш бlайхача безамца моаршал лора хьожаш хиннараша тlех дика халха воалача Эсамбаев Махьмуда.

Нохч-Гlалгlай эстрадни бригадецарча Чикуева Маликас дика даьккхар «йиlий или», «Юсупа или», «нохчий вальс». Ший бе пандар а боаллаш дикеи, говзеи халха ваьлар Мусаев Ширвани.

Раьза хиларца дуккха тlоараш дийттар гулбеннараша «боккхийча наьха» халхар даьча Мусаев Халимаи Исаева Аьсетеи.

Нохч-Гlалгlай АССР заслужени артиста, писатела Хамидов Абдулла «Абобашир» яха пьесага безамца хьажар концерте хиннараш.

Парке болх беш яр парашютни вышка, библиотека, тир, шахматех, шашкаех ловза иштта кхыйола сакъерда моттигаш.

Сакъердам дlабахьаро хьахьекхар коммунистически партес ленински къамий политика лелаярца халкъашта юкъара доттагlал чlоагlлулга, коммунистически партен Центральни комитетацара, Советски правительствоцара къамий бlайха безам.

Бийса юкъе яххалца хилар халкъашта юкъера доттагlален сакъердам.

Т. ТЕБОЕВ.

Наьсархой хьалхле яккха гlерт

Наьсарен районара Ворошилова цlерах йола совхоз дlахойодача хана боахам тоабара гlулакхa дика торо йолаш я. Хlана аьлча, цу совхоза шортта дlадийна ялат а да, хlаьта цунах дукхах дар чу ийца доалаш а латт.

Кабола ялат ший ханнахь чуийца а яьнна, 2100 гектара тlар гидуаргаш чу ийца йоалаш латт цу совхоза коллектив. Къаьстта дика да цар ка бола ялат а гидуаргиш а чуэцаш, хьакхари ордари къаьсткъаьста лелаш хиларах ялат дукха хlама ца довш каракхоачаш хилар.

Цу совхоза хьайбаш лелadара гlулакхаш а дика лел. Кхыча республикашкара а городашкара а царна lаьдало хьа хьожадаь, укх деношка хьакхача дезаш 12.200 бежани 100 эзар жаи 600 хьакхеи я. Царна юкъе 1.200 бетташ бола етт ба. Цу дерригача хьайбашта lана болча кхоачама кийчъяь 10 эзар тоннал совх хьажкlий силос а я, цул совх фермашка хьатlа кхухьаш аргlаш деш латташ lалаьмат дукха йоли чаи да. Хlаьта ерригача фермашкара кхийш тоадеш а латт цар. Дикка йоаккха, коа тlара оалхазараш леладу ферма я цу совхоза. 22 эзарнега дlакхоачаш фуъаш деннад шу ферма, хlаьта дуккха кlоригаш а яьхай. Дика болх барца белгал яьнна я Долакх-юртарча отделенен инкубатре кулгал деш йола Дахкильгова Маликат.

Цу совхоза массайолча отделенешка, дукхах бола болхлой, комсомольцаши кагий нахи ба. Шошта тlабилла болх чlоагlа дика лелабу 4-ча тракторни бригадерча, тайп-тайпара балхаш деча, Албакова Мовлатхана, Албакова Хьава, Гойтова Зали, Кунтиева Фатима йолаш болча комсомольцашеи кагирхошеи.. Балха нормаш хlара бетта 150—200 процент кхоачаш ю цар. Хlаьта Албакова Мовлатхаи 2-ча полеводчески бригада агитатор а я, дика болхло хиларца вай республикан юрт-боахаман совещане яха а хиннай. Цу балха толамаш доахача болхлоша йоах: Нохч-Гlалгlай республика ялат дlадераи, божа лелабараи хьалхле яккха гlерт тхо.

М. ТУМГОЕВ.

Юрта сайрана дешаш йола школа еза

Советски Союза Коммунистически партен XX съездо керторча декхарех лаьрхlад городашка а юрташка а дешара гlулакх лакхдар.

Из дешара гlулакх лакхдара кагийрхошта боаккхача лоархlаме я юрташкара сайрина дешаш йола школаш. Нохч-Гlалгlай республика юха метта оттаяь нохчий гlалгlай шоай мехка цlабаьхкача хана къаьстта орцагlа яла декхарийла я вай нохч-гlалгlай республикера партийни, комсомольски, советски организацеш а халкъана дешара отделаш а.

Нохч - Гlалгlай АССР-а, шоай мехка баха цlабаьхкачарна юкъе дукха кагийрхой ба, шоай цlен таро ца хиларах балхашка а баха, дийнахь школашка деша йиш йоацаш. Цудухьа болх бань баьлча сарахьа школешка деша безам болаш дукха кагийрхой ба.

Цу наьха дешара шу 1-ча Октябре долалочох тара дац, хlана аьлча юрташкара школешка, сельсоветашка, клубашка, районашка арадувлача газеташтlа дешара гlулакха хоамаш бац. Хlаьта юрташкара партийни, советски, комсомольски, культурни организацеша кагийрхошта юкъе сайрина дешара школашка ухаргболаш кхетама болх кlезига лелабу. Къаьста во латт из болх Назрановски районерча юрташка.

Цу гlулакхага хьажа декхарийла ба республикера халкъа дешара отдел а, комсомола обком а, партен райком а.

ЕВЛОЕВ М. А.

Наьсарера lов йоккха завод

Наьсарен районерча lов йоаккхача завода хlанзолца хьа цхьа lов йоаккхаш йола секци мара хиннаяц. Укх шера 28-ча июне денз цу завода реконструкци еш я, из реконструкци чакхяьлча цун цхьа секци хургъя кlих лакхехьара а 1-гlа а сорт хьоари манни lови йоккхаш секци. Шолагlа йола секци хургъя хьажкlех 1-гlеи, 2-гlеи, 3-гlеи сорт lов йоаккхаш. Цу заводо денне и бийсанеи юкъера лаьрхlача 250 тонн ялата lохьаргда.

Завода реконструкци е 49000 сом ахча хьахийцад пачхаьлкхено. Из болх цхьан бетта баьбаккха лаьрхlа ба. Цхьабакъда, эшаш йола гlишлоний материалаш ца хиларах из гlулакх чlоагlа хьеденнад.

М . ТУМГОЕВ.

Нохчий-Гlалгlай меттала долча книжкай выставка

Чехова цlерах йолча республикански библиотеке ухаш бола нах чlоагlа тlаувз дешара зале йолча кердача книжкай выставкас. Цига да библиотеке долаш дола нохчий, гlалгlай меттала книжкаш.

Цига да воккхача баьчча, къахьегамхой хьехархочун Владимир Ильич Ленина произведенеш а, К. Марксеи Ф. Энгельси «Коммунистически манифест» а. Цунна юхе ул Максима Горьке «Нана» яха роман а, М. Шолохова «Тlакlалтlа баьккха бай» а, цlаккха цlи йовргйоацача Николай Островске «Мишта чlоагlлора болат» яха произведени а. Нохчий, гlалгlай шоай наьна меттала деша йиш я Фурманова «Чапаев» яха книжка а, В. Маяковске а, иштта кхыбарий произведенеш а.

Цу выставке да партен XX-ча съезда материал тlа йолаш нохчий меттала укх тlехьарча шерашка Киргизеи, Казахстанеи арадаьнна брошюраш.

Я. БЕРГЕР.

РЕДКОЛЛЕГИ.

Доазол дехьара

ООН Генеральни Ассамблен XII сесси

Нью-Йорк. (ТАСС). 20 сентябре дийнахьа хиннача заседане тlа генеральни Ассамблеяс дувца деза аьннача генеральни комитета рекомендаци ювцилга дlахо дихьар. Къулбехьарча Африкански Союзо (ЮАС) духьале йир дувцачарна юкъе апартаида яхача къамий бокъо йохаеча политиках кулъбехьарча Африкански союзе (ЮАС) хулараш дахийтарна, цул совгl из духьала хилар хlиндий къамах болча ЮАС-е бахача наьха хьал дувцарна. Уж шаккъа а дош ЮАС-а чурча юрисдикце гlулакхаш да» цу гlулакхашта юкъе гlерта ООН-а бокъо а яц яхаш из хьаллаьцар Англени Австралени делегаташа.

Уж дешаш повесткана юкъе дахьарна раьза болаш къамаьлаш дир Уругвай, Либере, Ганан викалаша. Уругвай делегата белгалдаьккхар уж шаккъа а дош сага бокъонга доагlаш да, Къулбехьарча Африкански Союза чура гlулакхаш лархlа йиш йолаш а дац, аьнна. Либерен викала аьлар ЮАС-а правительствос цига даьх денна хьа бахача нахаца лелаеча политико «дерригача дунен тlа бахача кlай боацаш кхы босмел болча наьха юхь йоагаю» аьнна. Къамий бокъо телхаяр, аьлар цо, ООН-а Устава йоах яхаш леладе йиш яц, хlана аьлча ООН-а Устава тlа долчун духьала да из.

Ганана делегато белгалдаьккхар нах вlаший машар болаш бахарна кхерам лоаттабеш дола гlулакх цхьан пачхаьлкхен чура гlулакх лархlа йиш яц аьнна.

Хlаране голосовать дича Ассамбле 65 голосаца 8 духьалеи 9 кулг ца айдеши волаш апартеидан гlулакх повесткана юкъе дохийталга чlоагlдир. Духьала болаш кулгаш айдир: Англес, Францес, Испанес, Белгес, Португалес, Австралес, Люксембурга, къулбехьарча Африкански Союза. Кулгаш ца айдеш lийра Голланди, Итали, Канада, Турци, иштта кхыяраш.

ЮАС-е баха хlиндий къамах болча наьха хьал Генеральни Ассамбле дуккхазза а дийцар, аьлар къамаьл даьча Инден викало Кришнан Менона. Массехк шера из дош дувцарна духьала йолаш цхьа Къулбехьара Африкански союз мара яцар, аьлар Менона.

Индени Китаени къамах болча наьха бокъонаш Къулбехьарча Африкански Союзо телхаяра масалаш а доаладаь Менона аьлар къамий бокъонаш телхаелга цу мехка хlанз укх хана кхы а дукхагlа хулаш латт.

Английски делегатана жоп луш Менона белгалдаьккхар ЮАС-е эттача хlиндий къамах болча наьха бокъо телхош долча хьалан цlеноштта бехктакха безаш Англе ше хилар.

63 голосаца 2 духьала (къулбехьара Африкански Союзи Франции) волаш, 16 кулг ца айдеш а соцаш хlиндий къамах болча ЮАС-е бахача наьха хьал дувцара дош Ассамбле повесткана юкъе дихьар.

Цох тарра къийсар Малхбузехьарча Ирана гlулакхa пункт ден повестка юкъе яхийтар (Малхбузехьара Иран хlанза а Голланде колони а йолаш, Индонезен мехках дакъа да).

Из пункт юкъе яхийтарна духаьла къамаьл дир Голланден, Австрален викалаша.

Голланде викала духьаленна жоп луш Састроамиджойо яхача Индонезен викало аьлар, Малхбузехьарча Ирана тlулакх «чlоаггlа лоархlаме политически декхар да». Колониальни гlулакх да из аьлар цо, цудухьа Вlашагlкхийттача Къамий Организацес дувца дезаш да из.

Дукхагlа бараш раьза хиларгlа из пункт Ассамблеян ден повестка юкъе яхийтар.

Ден повестка тlа ювца чlоагlъяь йола пункташ комитеташка дlаекъа аьнна генеральни комитето енна рекомендаци, ювца ца ювцаш тlаийцар Ассамблеяс, цох тарра, хlанзара сесси 14 декабрага йистеяккха а тlаийцар.

Советски морякаш Сире хилар

Дамаск, (ТАСС). Латакера беча хоамех, Латаки яхача порте доттагlала визитаца советски кемай отряд хиларах цигача сирийски правительственни делегаци енай къамаш лорадара министр вола Халед Азем керте а волаш. Делегацен юкъе—общественни балхий министр Факер Кайяли, унахцlено лораяра министр Асад Харун, хlаьта сирийски эскара генеральни штаба начальник генерал Бизри.

Советски кемай отряда командующес вице-адмирала В. Ф. Котова хьийха сирийски хьаший советски кемашка хилар. Цар сийна салют йир. «Жданов» яхача Крейсера борта тlа сийлен ха оттадир. Кеман командиро моаршал а хаьттар сирийски делегацега, хlаьта уж тайпа шин мехка юкъера гlулакхаш тоадеш дола доттагlала визиташ кхы дlахо а дара ше тlехьа хилар а дийцар. Хьаший кемага хьежачул тlехьагlа вице-адмирала В. Ф. Котова тlаийцар.

Цу дийнахьа Латакен мухафазата губернатора Мустафа Коране адмирала Котова а, сирийски правительственни делегацен а сийна шу оттадир. Цигача Коранеи В. Ф. Котовеи къамаьлаш дир. Ший къамаьлаца Коране аьлар, сирийски халкъ Советски Союзацара доттагlал чlоагlде тlерташ да аьнна. Из ховш да шоай беза хьаьший — советски тlеман морякаш — сирийски адамаша дукха безаши дегачура доагlача моаршалцеи тlаэцарах а. Коране белгалдаьккхар сирийцаш масса адамашца а машарца баха безам болаш хилар.

Латаке безаме тlаэц советски тlеман морякаш.

США зулмаш леладар даржар

Вашингтон. (ТАСС). Атлантик — Сити яхача ше къамаьл деш, тохкамий федеральни бюрон директора Эдгар Гувера бакъдир Вlашагlкхийттача Штаташка хlара шера деш дола доккхий зулмаш 1946-ча шера хиннача 1.685203-ра 2.563150-та кхаччалца дукхагlа хиннад. Эггир дукхагlа зулмаш ду кхензабараша. 1956-ча шера, аьлар Гувера, 18 шу даланза болча кагирхой лувцар 17 процент лакхделар. Доккхий зулмаш дарах бехкебеш лийцача наха юкъе 46 процент 18 шу даланза бола кагирхой ба.

Гувера бакъдечох, кагирхоша зулмаш дара баьхьанех цхьа бахьан да кагирхой толхабеш дола, США книжкай рынок хьалйиза, порнографически а детективни а литература. «Из литература доацаш йола киоск лаха хала да хlанз» — аьлар Гувера.

Довзаш да, кепа теха из дохьаж дохкалга США йоккха базар а хинна дlаоттар. Бlеха гlулакхаш леладераш американски кагирхой моральни телхабеш дола порнографически фотографеш, детективни кинофильмаши книжкаши дохкаш пайдаш ийдеш ба. Белгал даккха дезаш да, цу шерра яьржача, дика вlашагlъеллача зулманерча базара духьал американски lаьдало цхьаккха хlама ца деш хилар.

Чехословаке хьалхара атомни реактор йолаялийтар

ПРАГА. (ТАСС). Чехословацки телеграфни агенствос хьахойт, 25 сентябре Прагана гаьна йоаццаш Гусиница-ржеж яхача хьалхара атомни реактор йолаялийтар. Чехословаке хьалъяь Реактора эша оборудовани Советски Союзо елар. Советски специалисташа реактора монтаж еш, новкъостал дир чехословацки техникашта а реактор хьаерашта а.

Чехословацки атомни реактора 2.000 киловатт низ ба. Реакторо кхоачам бергба дуккхача lилман учрежденешта эша изотопаш е а уж практически юкъе йоалае а.

Хlанз укх сахьата дlахо хьош да циклотрон а Чехословацки lилмай академен ядерни физикан института дуккха кхыйола объекташ а хьалъяр.

США-н экономика лохъялар

Нью-Йорк, (ТАСС). Америкаски экономика лохъяларах язду американски зарбо. Кхоалагlа бут ба промышленни производстван уровень лохлуш хьайоагlа.

Чlоагlа лохлуш латт легкови автомобилаш арахецара гlулакх; «Дженерал Моторс» яхача концерно хlанзале дlакъайлай 20-ча кхаччалца автосборочни завод.

Сентябра бетта лаьгlдалар болат арахецар а. Хlанз металлургически промышленносто ший ерригача мощностаца ца беш, 80 процент мощностаца болх бу.

«Промышленни конференце национальни совето» лаьрхlачох укх шера шоллагlча квартале йоаккхача промышленни концернаша соахкарчул 29 процент кlезигагlа дlахийцад промышленность дегlаяра гlулакха капитал.

15-ча сентябра «Нью-Йорк таймс» яхача газето хоамбаьча бесса наха чубаха цlенош хьалдар, херх хьакха хьу лоаттаяр лохдарои, кредитагl дола декхараш лакхдаларои, юрта боахама гlулакхаш кlалдиса хиларои, боккха цатоам баьккхаб хьакимашта американски экономика лохъялар бахьан долаш, «Нью-Суик» яхача журнало США-а экономикан юкъе каст-каста хала, готта моттигаш гучаювл» яхаш язду.

МЭГЭЗИН оф Уолл-стритт» яхача журнало белгалдаьккхар дlахо йодача хана США-н экономика лохлург хилар.

Де гlертар дохар

Нью-Йорк. (ТАСС). Юнайтед Пресса агенствос хойтачох, селхан США-е кхы а «Атлас» яха баллистически ракета сигал хеца беннабар.

Агенствос яхачох, сигал хийца 5 секунда йоаллашехь, ракета юха lочуйолаелар, lолаьтта кхачалехь, сигал иккхар из.

Книжкай полка

„Ерригача книжкай тикашка дохкаш да керда книжкаш“

1. Дега гlоз. Гlалгlай писателий литературан сборник (гlалгlай меттал), Фрунзе 1957 шу мах 6 сомми 10 кеп.

2. Яковлев И. Фу ха деза стенгазета редколлегена.

Пачполитиздат 1957 шу мах 2-40.

Стенгазетий болхлошта новкъостала ара хийца, стенгазетий редакционни коллегешта хьехам ба.

Мехка тайп-тайпарча городий дукхача стенгазетий опытах яьздаь да книжка.

Керттера дола стенгазетий кхоачам боаца хlамаш белгалдоах книжка тlа.

3. 1957 шера 15 апрели—30 майи. **К. Е. Ворошилов** Китаеи, Индонезеи, Вьетнамеи, Монголеи хилар.

Пачполитиздат 1957 ш. мах 2 сом.

Материалий сборник.

Материалаш енний советски кепайозоно араяьхачарех.

Ефимов А. И. Пропагандиста къамаьла говзалах. Пачполитиздат 1957 шу мах 1 с. 30 кеп. Пропагандиста библиотека. Авторо хьахьокх дешархочунга ораторски къамаьла керттера тайпаш, хабар хозагlа дарна эшараш, пропагандиста мотт бlаьхегlа а кхетамегlа барна эшараш дувц; атта кхета дергдолаш дувц В. И. Ленина араторски говзал.

Къамаьл деча хана тайп-тайпара дола, хабар хозду хlамаш хьа а хьокх, уж къоагтадеш къамаьла юкъе халийтар а дlадех; пропоганда вахарца органически вlашагlювзар а хьех.

5. Матюшкин Н.

Вай байракх - интернационализм.

«Московски болхло» 1957 ш. мах 1 сом.

Авторо дувц адамий доттагlала исторически овлаш, социалистически обществанна интернационализм идеяш чуйоссаяр, бакъйолча материалаца хьахьокх СССР-е социалистически къамаш айдалар, машар чlоагlбарна лоаттабеча къовсамах интернационализман лоархlам

РЕДАКЦЕН АДРЕС: Шолжа-гlала. Красни фронтовикий улица, № 23. Телефон 2-25-72, корректорске 2-30-91. АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 23. редактора 2-41-23, редакции—2-25-72, корректорской—2-30-91.

СФ02503. 11-ча августа 1918-ча шера цlерагl йоли типографи. Заказ № 6800.